

Nagrajevanje po delu

V revoluciji smo se za socialistično družbo odločili, v ustavi smo tej družbi postavili temelje; v osnovnih organizacijah združenega dela vsak dan govorimo o glavnih načelih v praksi, med drugim tudi o nagrajevanju po delu. In vendar: koliko pripomb lahko tudi vsak dan slišimo, češ, da se to načelo v vsakdanji rabi ne spoštuje: kolikokrat vsak sam pri sebi spozna, da je za več dela dobil manj, ali obratno, da je takrat, ko se je zavedal, da ni storil vsega kar bi lahko, dobil več, kot prej, ko se je trudil.

Kaj je torej z nami in našo odločitvijo? Oboje ni mogoče. Ali bomo zavestno oblikovali socialistično družbo, v kateri so proizvodna sredstva podružljena, se pravi, da nihče ne more služiti na račun kapitala ali zemljiščnih rent, torej za družbo, v kateri bi naj bilo merilo ustvarjeno delo, ali pa bomo napravili ne samo načelo poštenega nagrajevanja po delu, temveč bomo izkrivili tudi socializem. Jasno je, da smo naredili velik korak naprej v demokratičnem sproščanju, ko smo birokratski državni socializem zamenjali s samoupravnim sistemom, v katerem prihajajo do izraza tudi pobuda, tekmovanje in tržni zakoni. S tem smo samo dvignili raven kakovosti in naše gospodarstvo tudi osposobili za odprto konfrontiranje z ostalimi gospodarstvi sveta, tako na Vzhodu kot na Zahodu.

Toda prav nagrajevanje po delu je eden bistvenih sestavnih elementov tega našega samoupravnega socialističnega sistema. Nihče ne bo več verjel v samoupravljanje, če si bo neka taka ali drugačna skupina v vrhu delila dohodke po svoji presoji, pa čeravno bi za to dobila pokritje samoupravnih organov; nihče ne bo delal z vsemi svojimi silami in ne bo dajal novih pobud, če bo spoznal, da zato ne dobi ustreznega priznanja tudi v gmotnem pogledu; vsa delovna organizacija bo prikrajšana, če bo s sadovi ustvarjenega dela, potem ko so že poravnali družbene dajatve, razpolagal nekdo drug, pa čeravno s še tako zvnečimi družbenimi naslovi. Tudi nepotrebna sociala v delovni organizaciji, plačevanje za slabo delo brez vzporedne vzgojne pomoči, ali delitev plačila le na lepe oči, ne moreta vzbujati novega poleta v kolektivu. V praksi delavskega samoupravljanja so se naši delavci razvili v zelo kritične opazovalce in ni več lahko nezaznane dohodke deliti v obliki raznih dnevnih, potnih stroškov ali nagrad. Ljudje so postali pozorni na vse, kar se dogaja v delovni organizaciji in še posebej imajo izostren posluš za to, kaj je socialistično in kaj ne.

Če smo se odločili za socializem in nagrajevanje po delu, potem bi to morali veliko bolj upoštevati povsod, ne samo pri stvarnem nagrajevanju v delovni organizaciji, ampak tudi na vseh drugih področjih družbene dejavnosti že v šoli in splošnem ozračju.

Kako bomo otroke navajali na to, da je samo delo merilo za nagrajevanje, če vsepovsod uvajamo same vsakovrstne igre na srečo, nagrajevanje po vseh drugih merilih, kot pa je plačilo za opravljeno delo?

Ali smo že zreli za tako prevzgojo? Ali pa smo, nasprotno, v lovu za nekimi tujimi vzori tudi tu že zapravili začetno priložnost? Poglejmo si v oči, premislimo in ukrepajmo, če že ni prepozno!

Mara Ovsenik

Kdaj bo ZIS izpolnil obljubo?

(IS) Ljubljana 25. 9. 75. Danes je bilo v prostorih Iskrinega poslovnega centra tretje zasedanje delavskega sveta Elektrokovinske industrije Ljubljana, ki ga je vodil njegov predsednik Vladimir Logar, udeležili pa so se ga delegati TOZD Iskre in Gorenja, predstavniki DPO in vodilni delavci obeh združenih podjetij.

V prvi točki dnevnega reda je poslovno poročilo in komentar k rezultatu prvega polletja obeh ZP podal predsednik poslovnega odbora Ivan Atelšek ter občasno navajal tudi podatke osemesečnega izračuna poslovanja. Pri tem je poudaril dejstvo, da je poslovni rezultat sicer zadovoljiv, vendar pa nikakor razveseljiv, saj je slabši kot smo pa pričakovali. Poslovanje našega SOZD Iskra-Gorenje je prek celega leta spremljalo nešteto negativnih elementov, (ki so uplivali na sam rezultat), od katerih naše lastne organizacijske in splošne pomanjkljivosti niso bile tako majhne. Vsekakor smo proizvedli manj kot smo načrtovali, zaposlili pa preveč novih delavcev. To je povzročilo prenizko rast produktivnosti, da bi mogla pokriti pretirano visoke cene domačih reprodukcijskih materialov, ki so čisto tudi do 70 % višje od enakih iz uvoza. Zaloge repromateriala, nedovršene proizvodnje in končnih izdelkov naraščajo prekomerno, roki za plačila prodanega blaga se podaljšujejo, zaradi pomanjkanja likvidnih sredstev najemamo drage kredite, dvigujemo osebnih dohodkov, ne izvažamo toliko, da bi si ustvarili ustrezne devize za pokritje uvoznih potreb! Vse to nam močno zmanjšuje našo akumulacijo in nas potiska v vedno večje in težje probleme. I. Atelšek vidi izhod iz sedanje težke situacije izključno v na-

šem kvalitetnejšem delu in delovni disciplini, ko naj se vsakdo maksimalno angažira za izpolnjevanje svojih lastnih delovnih dolžnosti in zadolžitev: proizvodnja mora proizvajati kvalitetno blago v zahtevanih rokih, komercialisti morajo za vsako ceno znižati zaloge, vsi zaposleni pa vsak na svojem mestu racionalizirati svoje delo in zniževati stroške poslovanja, ter izvažati in spet izvažati.

Kako poguben element v poslovnem procesu so lahko zaloge naj navedemo podatek, ki ga je DS posredoval njegov predsednik V. Logar, ko je dejal, da bomo samo letos za obresti od kreditov za zaloge plačali bankam v višini med 30 in 40 milijardami starih dinarjev! Proizvodnja na zalogo torej ni niti smotna, niti pametna, še manj pa gospodarna. Živi se samo od tistega, kar prodamo, zalog ne bomo mogli ne pojesti ne popiti, še več: nosijo nam samo stroške!

Delavski svet je sprejel stališča, da morajo v vseh TOZD in s tem v vseh delovnih enotah od ZP pa do zadnje službe uvesti interne ukrepe za varčevanje in za boljše gospodarjenje, s posebnim poudarkom na organizaciji dela in delovni disciplini.

Delavski svet se je tudi strinjal s pobudo I. Atelška, da se povpraša Zvezni izvršni svet, kdaj bodo izpol-

(Nadaljevanje na 3. strani)

PRIMERJAVA PROIZVODNJE IN ŠTEVILA ZAPOSLENIH

Tisoči din	Skupaj SOZD	ZP Gorenje	ZP Iskra
Proizvodnja I — VI 1975	4.394.385	2.079.382	2.315.003
Proizvodnja I — VI 1974	3.788.212	1.806.165	1.981.955
Indeks 1975 : 1974	116,1	115,1	116,8
Zaposleni I — VI 1975	41.071	13.264	27.807
Zaposleni I — VI 1974	37.353	11.705	25.648
Indeks 1975 : 1974	110,0	113,3	108,4
Produktivnost I — VI 75 I — VI 74	105,5	101,6	107,7

Podpredsednik IS SRS Roman Albrecht je 25. septembra v tovarni na Laborah vodil uspelo TV oddajo: Mi med seboj, o kateri bomo podrobneje pisali v naslednji številki Iskre.

Našo serijo reportaž iz temeljnih organizacij združenega dela ZP Iskra danes nadaljujemo s TOZD Vžigalne tuljave v Bovcu. Na sliki: slepi Marjan Medved, enakovredno zdravim sodelavcem dela na montaži kolesarskih tlačilk.

ISKRA — INDUSTRIJA EMO CELJE

Pota inovacijske dejavnosti

Čeprav je na področju množične inventivne dejavnosti opaziti v EMO velik napredek, pa so se odločili za več korenitih sprememb, ki bodo to dejavnost gotovo še pospešile. Vodja referata za inovacije v EMO, Dušan Kragelj, nam je povedal, da so se lotili številnih akcij, ki uspešno potekajo že vse letošnje „leto inovacij“. Ena najpomembnejših nalog, ki so si jih zastavili pred nedavnim pa je povsem novi pristop do inovacijske dejavnosti. Medtem, ko je bilo reševanje določenih proizvodno-tehničnih problemov doslej prepuščeno naključju in sposobnosti delavca, ter njegovi dobri volji, pa so se v EMO odločili za drugačen pristop do inovacijske dejavnosti.

Za kaj gre? V prihodnje namestavajo v tem celjskem kolektivu z razpisi in natečaji seznanjati delavce — inovatorje s problemi, na katere naj bi v obliki množične inventivne dejavnosti podajali svoje rešitve, njihova inovacijska dejavnost pa bi potekala in se konec koncev realizirala ob pomoči strokovnjakov.

To spremembo lahko ocenimo kot prehod od pasivne na aktivno dejavnost, ko delavec seznani vodstvo

podjetja z določenim problemom v proizvodnji, le-to pa nato objavi razpis za rešitev tega problema.

Na zboljšanje inovacijske dejavnosti bi gotovo vplivalo tudi večje sodelovanje družbenopolitičnih organizacij v tem procesu. To sodelovanje je bilo doslej v EMO po mnenju Dušana Kraglja vsekakor premajhno, je pa izredno pomembno za vzpodbujanje inventivnega dela in seveda samih samoupravnih odnosov.

Inovacijski proces je doslej potekal na relaciji: inovator — referat za inovacije, komisija za inovacije, v kratkem pa bodo predlagali nove rešitve. V inovacijski proces nameravajo, med drugim vključiti predvsem tiste ljudi, ki imajo z njim največ opraviti. Doslej je bilo, žal, že tako, da so se z inovacijami pečali ljudje, ki niso imeli ravno najboljšega vpogleda v položaj, pogosto pa še je tudi dogajalo, da so bili to strokovnjaki za druga področja in ne za tistega, za katerega so odgovarjali. Prav zaradi tega, nekaj pa tudi zaradi nepoučenosti inovatorjev se je dogajalo, da nekateri predlogi niso „prišli“ do ustreznih ljudi, če pa so že, so bili pogosto podatki nepopolni in nepravilni, vse to pa je povzročilo nezadovoljstvo med inovatorji, s tem pa je neposredno vplivalo tudi na množično inventivno dejavnost in inovacijski proces je zastajal.

Osnovna kakovostna razlika med dosedanjim, če ga lahko označimo, pasivnim inovacijskim delom in novim, aktivnim delom, je torej v povezanem in zaključenem procesu. V okviru akcij ob letu inovacij v Iskrini industriji EMO sodijo tudi novi pravilniki o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih, zatem samoupravni dogovor o pospeševanju in stimulaciji inovacijske dejavnosti po TOZD ter izdaja posebne brošure, ki bo delavcem — inovatorjem pojasnila njihove pravice in dolžnosti, razčlenila razmejevanje delovnih dolžnosti od inovacijske dejavnosti ter jim posredovala novice s tega področja v Jugoslaviji.

L. D.

Na drugi in tretji strani današnje številke „Iskre“ objavljamo AKCIJSKI PROGRAM DELA, kot predlog Svetu ZK in OOKZ v ZP Iskra in ZP Gorenje za delo v naslednjem obdobju.

Akcijski program dela

Z namenom, da pospešimo preobrazbo družbenoekonomskih odnosov, da uveljavimo dohodkovne odnose, da vzpodbudimo integracijo delavcev TOZD Iskre in Gorenja po načelu združenja dela in sredstev in na osnovi dosedanjih razprav v okviru ZK, predlagamo svetu ZK in vsem OOKZ v Iskri in Gorenju naslednji akcijski program:

1.

STALIŠČA O VLOGAH TOZD IN SKUPNIH SLUŽB MORAJO BITI ENOTNA, ZASNOVANA NA USTAVNIH NAČELIH

Uveljavljanje ustavnih načel v vsaki TOZD in v vseh DOZD mora biti stalna naloga vseh subjektivnih sil. Prav zato je potrebno ugotoviti:

- Ali so TOZD ustrezno oblikovane (glede na svoj proizvodni program, glede na tehnološko in delovno zaokroženost itd.)?

- Ali so strokovno administrativne in pomožne službe ustrezno oblikovane (da se v njih ne skrivajo taki oddelki, ki bi sicer bili TOZD)?

- Kakšen je status razvojnih in komercialnih sektorjev? Ali ima tak sektor možnosti, da delavci tega sektorja oblikujejo TOZD?

- Kako uresničujemo določila samoupravnega sporazuma DOZD?

- Kako uresničujemo določila samoupravnega sporazuma ZP?

- Kako uresničujemo določila samoupravnega sporazuma SOZD EKI?

- Kakšni so odnosi med TOZD? Ali so še vedno kupoprodajni? Kaj je bilo narejenega, da se oblikujejo dohodkovni odnosi, da ti odnosi pridejo do polne veljave?

- Kakšni so finančni odnosi med TOZD? Ali se prihodek, ki ga DOZD dobi za neko blago, takoj nakaže tisti TOZD, ki je blago proizvedla. Smo odpravili prelivanje prihodka (kar je včasih lahko opravljal ozek krog ljudi)?

- Kakšni so odnosi med TOZD in skupnimi službami? Ali skupne službe še vedno zbirajo denarna sredstva, potrebna za svoje delo, s pomočjo raznih ključev oz. predpisanih tarif? Kaj smo že naredili na tem, da vzpostavimo dohodkovne odnose med TOZD in skupnimi službami? Ali te službe pridejo pred delavce TOZD s svojimi programi dela? Ali je cena za izvajanje teh programov dela odvisna od ustvarjenega dohodka TOZD?

- Kakšni so odnosi med proizvodnimi TOZD in trgovino (posebej z zunanjo trgovino)? Proizvodnja in trgovina morata skupaj prevzeti riziko in odgovornost za širjenje materialne osnove in za povečanje produktivnosti, torej morata združevati delo in sredstva in vzpostaviti dohodkovne odnose.

- Ali je interes delavcev TOZD že izoblikovan (predvsem srednjeročni)? Ali delavci vedo, v kateri smeri bodo razvijali svojo proizvodnjo, ali bodo dohodek porabili v svoji TOZD, ali ga bodo združevali, pa kako in zakaj?

- Kakšni so samoupravni sporazumi, statuti, pravilniki? So ustavna načela našla svoje mesto v teh dokumentih? Ali so v sporazumih tudi ustrezna določila o združevanju dela in sredstev znotraj DOZD in izven nje (medsebojni ekonomski odnosi, samoupravno planiranje, povezava proizvodnih TOZD s trgovinsko TOZD in z razvojem itd.)

- Ali se je zbor delavcev TOZD že uveljavil? Ali delavci vedo, kakšen dohodek so ustvarili? Ali odločajo o dohodku, ki so ga ustvarili v TOZD? Ali zbor delavcev že odloča o sprejemanju letnih in dolgoročnih načrtov, ali odloča o investicijah, o delitvi OD, o združevanju sredstev itd.?

- Ali DS TOZD sprejema ukrepe, potrebne za izvrševanje odločitev zbora delavcev, sprejema ukrepe za izvrševanje tekoče poslovne politike (sprejemanje operativnih mesečnih planov, sprejemanje sklepov o realizaciji investicijskih načrtov. itd.)?

- Ali so sredstva med TOZD ustrezno razmejena?

V preteklih letih se vsi obrati in tovarne niso enakomerno razvijali.

Za investicije pa so bili namenjeni skupni skladi. Ali smo danes upoštevali pravice iz minulega dela?

O vseh teh in podobnih vprašanjih je treba začeti z razpravo v vseh

TOZD in skupnih službah. Razpravo bo vodil sekretariat sveta ZK, za izvedbo razprave pa so zadolžene vse OO ZK in sveti ZK v DOZD. Razprava mora biti končana do 30. 11. 1975. Kot študijsko gradivo naj služita poleg vseh drugih dokumentov še dve razpravi tov. S. Kraigherja, ki se nanašata na konkretne razmere v Iskri in Gorenju (objavljeni v časopisu Iskra dne 13. 9. in 20. 9. 1975).

Na zastavljena vprašanja ne moremo odgovoriti kratko „da“ oziroma „ne“. Namen razprave je naslednji:

- sprožiti koordinirano akcijo za nadaljnje uveljavljanje ustavnih načel v praksi TOZD, DOZD in Skupnih služb,

- oblikovati čimbolj enotno mnenje o tem, kaj je TOZD, kako deluje, kakšno vlogo ima v našem družbenem sistemu,

- oblikovati čimbolj enotno mnenje o vlogi skupnih služb,

- uveljaviti dohodkovne odnose (pri tem moramo upoštevati, da je uveljavitev dohodkovnih odnosov torišče razredne borbe),

Končni namen razprave je torej pospešeno spremeniti odnose tam, kjer je to najbolj potrebno. Posledica razprave bo torej vrsta konkretnih akcij v vsakem okolju. Zato ni potrebno pisati nobenih analiz ali poročil, ki bi jih bilo potrebno pošiljati na neki naslov.

Pri tem moramo sprejeti tudi nekaj dejstev: TOZD ima svoj nastanek, življenjsko dobo, se lahko razmnožuje (se deli na več TOZD), lahko odmre, ves čas pa je družbeno ekonomsko polivalenten, torej se lahko povezuje na več strani bolj ali manj čvrsto (v DOZD, v skupnost TOZD, v samoupravno interesno skupnost, v banko itd.)

2.

V SKUPNOSTI TOZD POVEZATI VSE TOZD, KI SODELUJEJO PRI RAZVOJU, PROIZVODNJI IN PRODAJI ENEGA KONČNEGA PROIZVODA

Motive za združevanje dela in sredstev moramo iskati v vsestranskih interesih delavcev TOZD, ne pa v podjetniški logiki. Temeljno družbeno ekonomsko izhodišče in podlaga za povezovanje in združevanje združenega dela sta proizvod, ki je namenjen za končno porabo in dohodek, ki ga je mogoče na tej podlagi ustvariti. Prav zato moramo ugotoviti:

- Katere so tiste naloge, ki jih v TOZD ne morejo ali pa ne morejo racionalno izvrševati?

- Katere naloge lahko racionalno izvršujemo na ravni DOZD?

- Katere naloge lahko racionalno izvršujemo na ravni ZP Iskra, ZP Gorenje, SOZD EKI?

- Kakšne vezi obstoje danes med raznimi TOZD Iskre in Gorenja?

- Ali lahko opišemo in narišemo vse pomembnejše blagovne tokove med temi TOZD? Narišimo te tokove za današnje stanje in za stanje, ki ga pričakujemo čez nekaj let!

Namen teh analiz je ugotoviti:

- Ali so TOZD dovolj racionalno in funkcionalno povezani?

- Ali se TOZD pravilno združili izvajanje nekaterih opravil?

- Katere TOZD so danes delovno, proizvodno in poslovno povezane med seboj?

- Katere TOZD bodo jutri delovno, proizvodno in poslovno povezane in kakšna bo ta povezava?

Ta analiza bo omogočila ugotoviti, katere in kje so vse pomembnejše vezi. TOZD, ki so med seboj izrazito dohodkovno povezane, moramo povezati v skupnosti TOZD. Za utrjevanje samoupravnih socialističnih odnosov je izrednega pomena uveljavitev dohodkovnih odnosov. Naše DOZD pa praviloma ne združujejo TOZD, ki bi bile med seboj pretežno dohodkovno povezane. Vendar današnji trenutek ne zahteva, da razbijemo take DOZD. V skupnosti TOZD povežimo tiste TOZD, ki sodelujejo pri

razvoju, proizvodnji in prodaji enega končnega proizvoda. Pri tem naj nas ne moti ali je TOZD iz Iskre, Gorenja ali iz neke tretje DOZD, oz. SOZD. Kot posledico oblikovanja skupnosti TOZD pričakujemo:

- tesnejše sodelovanje na vseh področjih, in sicer med delavci tistih TOZD, ki so delovno, proizvodno in poslovno povezane,

- vsklajevanje delovnih načrtov, vsklajevanje tehnično-tehnoloških potencialov,

- bolj učinkovito današnje in predvsem bodoče delitev dela,

- možnost lažje izvedbe združevanja sredstev za skupno planirane projekte oz. za projekte, ki so v interesu vseh povezanih TOZD,

- možnost večje ekonomske in socialne solidarnosti med TOZD,

- možnost nadaljnjih integracij, oz. združevanja dela in sredstev v okviru reprodukcijske celote,

- odmik od dosedanjih kupoprodajnih odnosov,

- vzpostavitev in utrjevanje dohodkovnih odnosov (v bodoče bo potrebno poiskati merila, ki bodo omogočila objektivno razdeliti dohodek TOZD — finalista med vse TOZD, ki sodelujejo v razvoju, proizvodnji in prodaji končnega izdelka)

- uveljavitev internih cen, (le-tim naj bodo izhodišče tržne cene, v kolikor obstajajo za določen proizvod oz. storitev),

- krepitev enotnosti delavskega razreda.

Ni potrebno, da oblikujemo v teh skupnostih TOZD neke nove skupne službe. Naloge, za katere se bodo dogovorili v taki skupnosti, naj dajo dosedanjim službam na ustreznem nivoju.

Odgovornost za akcijo „skupnost TOZD“ prevzamejo komunisti v DS EKI in njegov predsednik tov. V. Logar. Seveda pa se komunisti v vseh OO ZK ne morejo odreči odgovornosti za oblikovanje takega javnega mnenja, ki bo omogočilo povezovanje TOZD v skupnosti. Ustrezne analize je potrebno izvršiti do 31. 12. 1975, oblikovanje skupnosti TOZD pa do 31. 3. 1976.

3.

SESTAVITI MORAMO TAK SREDNJEROČNI PROGRAM, KI BO OKREPIL INTEGRACIJO TOZD ISKRE IN GORENJA

Potreben je srednjeročni program razvoja vseh TOZD. Ta program mora upoštevati naslednja izhodišča:

- tržni aspekt (prodajno tržna predvidevanja)

- sociološko-družbeni aspekt (interesi delavca in njegov osebni ter družbeni standard),

- razvojno-tehnološki aspekt (predvidevanja in možnosti tehnološkega razvoja).

Torej je treba upoštevati potrebe in možnosti naše družbe in stopnjo razvoja proizvajalnih sil. Dosedanja proizvodnja se je često razvijala stihijno, pa je zato prišlo do nevsklajenih proizvodnih kapacitet že za izdelavo enega končnega izdelka, po drugi strani pa proizvajamo tudi po več izdelkov za opravljanje iste funkcije, pa jih trg ne more sprejeti. V obeh takih primerih se družbena lastnina oz. opredmeteno minulo delo (izraženo v proizvodnih strojih, zgradbah, predmetih dela) neracionalno izkorišča. To pa bistveno zmanjšuje osebni in družbeni standard vseh občanov. Zato je potrebno srednjeročni program razvoja sestaviti tako:

- da bo resnično prišel do izraza interes delavcev vsake TOZD,

- da bodo interesi delavcev različnih TOZD čim bolj vsklajeni,

- da bo program razvoja TOZD vsklajen z družbenimi plani,

- da se bo okrepila vsebina skupnosti TOZD (iz 2. točke akc. programa)

- da bodo proizvodne kapacitete čimbolj vsklajene,

- da bo minulo delo (izraženo v strojih, zgradbah, predmetih dela, proizvodu in znanju) čimbolj racionalno izkoriščeno,

- da bodo proizvodni TOZD proizvajali res tiste proizvode ki so tej naši družbi potrebni in take za izvoz, ki omogočajo uveljavitev naših kompleksnih prednosti,

- da bomo upajali v proizvodnjo take proizvode, v katere smo vložili lastno znanje,

- da bomo upajali v proizvodnjo take nove proizvode (oziroma polproizvode),

- da bomo upajali v proizvodnjo take nove proizvode (oziroma polproizvode), osnova za združevanje sredstev več TOZD,

Tako načrtovanje bo omogočilo vsebinsko povezovanje in združevanje TOZD, s čimer bomo zares krepili združeno delo. Rast dohodka TOZD (ali drugače povedano maksimiranje dohodka TOZD) ni edino merilo združevanja, pomembno je uresničevanje smotrov za skupni porast produktivnosti dela in krepitev vzajemne delovne kooperacije. Težnja po maksimiranju dohodka nas lahko pripelje do podjetniške logike in borbe za dobiček na račun drugega. (To pa rahla enotnost združenega dela).

Odgovornost za oblikovanje srednjeročnega programa prevzamejo komunisti v DS in njegov predsednik tov. V. Logar. Potrebno pa je izdelati poseben program akcij in se dogovoriti za nosilce nalog in roke.

4.

OSEBNI DOHODEK MORABI ODVISEN OD TEKOČEGA IN MINULEGA DELA DELAVCA

Krepiti je treba zavest delavca in jo usmerjati tako, da bo vedno bolj razmišljal in odločal o razširjeni reprodukciji. Tako usmeritev bomo podprli z ustrežno politiko delitve OD. Osebni dohodek delavca mora postati čedalje bolj odraz produktivnosti celotnega združenega dela, seveda v določenem razmerju do njegovega lastnega delavnega prispevka, k tej produktivnosti in v skladu z načeli solidarnosti delovnih ljudi. Tržišče dohodka ne deli po delu, ampak po lastnih (tržnih) zakonih. Zato tržna delitev dohodka ne more biti edino priznana merilo za delitev dohodka med TOZD, zlasti pa ne za delitev OD. Torej ne moremo sprejeti prakse, da je OD odvisen od dohodka TOZD, to je akumulativnosti. Razlike v akumulativnosti ne smejo ustvarjati bistvenih razlik v OD. OD mora biti odvisen od tekočega in minulega dela delavca. Zato je potrebno ugotavljati rezultate minulega dela. Ustvariti moramo tako stanje da bodo delavci dobivali približno enake osebne dohodke za enako opravljeno delo. Prav tako moramo uveljaviti načelo, da so delavci TOZD pri delitvi OD odgovorni vsem delavcem (tudi tistim izven svoje TOZD).

Uveljaviti je potrebno „brutto dohodek delavca“. Delavec bo na ta način dobil vpogled:

- v ekonomske rezultate svoje TOZD in vseh aspektov združenega dela, kjer je TOZD udeležena,

- v vse oblike družbene porabe, ki se financira s prispevki iz delavčevega brutto dohodka.

Uresničiti je treba takšne družbene dogovore (na nivoju SFRJ, SRS in panoge) o delitvi OD, ki bodo zasnovani na prispevkih tekočega in minulega dela delavca, zmanjšati pa pomen (v družbenih dogovorih) takim osnovam, kot so kvalifikacije, delovni položaji, razponi.

Za upajanje teh načel v prakso so zadolženi komunisti v sindikalnih organizacijah in v ustreznih službah. Te službe morajo izdelati konkreten program uresničevanja teh načel v svojem okolju in se s sindikalnimi organizacijami sporazumeti za posamezne roke.

5.

PROIZVODI NAŠIH TOZD MORAJO BITI SODOBNI IN KONKURENČNI NA SVETOVNEM TRGU

Razvojno-raziskovalno dejavnost je treba organizirati tako:

- da bo možno rezultate v naših laboratorijih (v Iskri, Gorenju ali v SRS) čimprej prenesti v industrijsko proizvodnjo,

- da bo mogočila učinkovitejša uveljavljanje domačega znanja v proizvodih naših proizvodnih TOZD,

- da bo omogočila izboljšanje proizvodov sedanjih proizvodnih programov in uvedbo sodobnih novih proizvodov, s čimer bo usposobila naše proizvodne TOZD za konkurenčni boj (glede cene in kvalitete na tujih trgih).

- da bodo združeni delavci (v DOZD, SOZD) postali razvojno in tehnološko čimbolj enakopraven partner inozemskim firmam.

Koncept organizacije te dejavnosti in pa vse pomembnejše naloge je potrebno pripraviti do 31. 12. 1975. Za

izdelavo koncepta so odgovorni komunisti v poslovnem odboru.

Koncept je treba zasnovati na vsklajenih interesih delavcev različnih TOZD, v izvrševanje razvojnih nalog pa racionalno vključiti lastne strokovne kadre in razne druge institute. Doseči želimo boljše usmerjanje raziskovalno-razvojne dejavnosti (v SRS in SFRJ) in tesnejše povezave raziskovalnih institutov s proizvodnimi TOZD.

6.

BOLJE ORGANIZIRANA TRGOVINA ISKRE IN GORENJA BO OMOGOČILA ŠE VEČJI PRODOR NAŠIH PROIZVODOV NA TUJIH TRGIH IN ZMANJŠALA STROŠKE DOMA

Povezovanje trgovine Iskre in Gorenja bo omogočilo napredek v planiranju proizvodnje (zaradi boljšega poznavanja trga) in bolj racionalno izvajanje te dejavnosti. Zato je potrebno proučiti, kako skupaj:

- raziskovati tržišča (vsestransko proučevanje),

- osvajati nova tržišča,

- uskladiti nastopanje na tujih tržiščih,

- urediti zastopniško mrežo v SFRJ,

- urediti servisno mrežo,

- zboljšati planiranje nabave.

Za izdelavo koncepta so odgovorni komunisti poslovnega odbora. Koncept pa mora biti izdelan do 31. 12. 1975.

7.

USTANOVITEV INTERNE BANKE BO POSPEŠILA ZDružEVANJE DELA IN SREDSTEV

Potrebno je izdelati koncept za ustanovitev in delovanje interne banke. Ta banka mora omogočiti racionalno izkoriščanje družbenih sredstev. Po drugi strani pa bodo posamezne TOZD preko interne banke združevale sredstva za izvedbo skupaj dogovorjenih novih projektov. Kako se bodo sredstva združevala, za katere projekte in kako bodo soudeleženci sodelovali v delitvi dohodka, se bo treba posebej dogovarjati v okviru TOZD, ki so soudeležene.

Pri vsem tem pa je treba upoštevati dejstvo, da je dohodek družbena lastnina, problem bolj ali manj racionalne uporabe skupne naložbe, oz. družbenih sredstev pa postaviti kot širši problem DOZD.

Vsekakor pa bo delovanje interne banke močno prispevalo k povezovanju in združevanju delavcev različnih TOZD, poglobljalo bo dohodkovne odnose in zmanjševalo vpliv lokalizma. Za izdelavo koncepta interne banke so odgovorni komunisti v poslovnem odboru. Koncept mora biti izdelan do 31. 12. 1975.

8.

Zagotoviti je potrebno pogoje za delo odborov, DS in občasnih komisij. To bi se dalo rešiti n. pr. z deligiranjem raznih strokovnjakov za izvršitev skupnih nalog. (Te strokovnjake lahko pritegnemo tudi iz DOZD in TOZD).

Ta sklep je treba realizirati takoj, za izvedbo pa sta odgovorna oba generalna direktorja tov. I. Atelšek in J. Hujs.

9.

STABILIZACIJO GOSPODARSTVA BOMO DOSEGLI LE Z DOLGOTRAJNIM IN USMERJENIM PRIZADEVANJEM VSEH DELAVCEV

Kako se uresničuje stabilizacijski program? Ali delavci TOZD poznajo gospodarski položaj svoje TOZD? Ali so izbrali nekaj konkretnih nalog za izboljšanje položaja, so izbrani nosilci nalog, so roki določeni?

- Kako je z varčevanjem materiala? Ali znamo uporabljati metodo vrednostne analize?

- Kako zmanjšujemo režijske stroške?

- Kaj smo naredili za izboljšanje organizacije dela?

- Kako gospodarimo z zalogami? Gledamo na to, da proizvajamo tisto, kar se da prodajati? Kako je s tem prestrukturiranjem proizvodnje?

- Kako je z izkoriščanjem delovnega časa?

- Kakšno skrb posvečamo naraščanju produktivnosti?

(Nadaljevanje na 3. strani)

(Nadaljevanje z 2. strani)

Položaj elektroindustrije SFRJ po polletnem poslovanju

25. septembra je bila v Beogradu seja medgrupacijskih odborov sindikata delavcev elektro in kovinske industrije SFRJ.

Na seji smo razpravljali o:

- rezultatih gospodarjenja v prvem polletju l. 1975 v panogah elektro in kovinske industrije
- program dela obeh grupacijskih odborov za l. 1975
- osnutku zakona o združenem delu

— osnovah za dogovor o družbenem planu Jugoslavije za obdobje od l. 1976 do 1980

— zaradi aktualnosti bi se v tem članku osredotočil le na podatke gospodarjenja v elektroindustriji SFRJ in diskusijo po tej točki dnevnega reda.

Analiza ustvarjenih rezultatov elektroindustrije v l. 1974 nam daje naslednje ocene:

- povečan družbeni proizvod
- povečan ustvarjen dohodek
- nizko reprodukcijsko sposobnost

— nizko produktivnost dela

— nezadovoljiva ekonomičnost poslovanja

— nezadovoljiv nivo življenjskega standarda delavcev

Ni suma, da je tako stanje izvor posledic ukrepov eksterne ekonomije gospodarjenja, ali je ravno tako očitno, da je še večji vzrok internega značaja kot na primer: nezadostna in neodgovarjajoča delitev dela in specializacija proizvodnje, nezadovoljivo organizirana kooperacija, neurejeni medsebojni ekonomski odnosi, nepovezanost s proizvajalci v reprodukcijski celoti, neurejenosti medsebojnih ekonomskih odnosov na dohodkovnem principu, nezadovoljno ali z ničemer stimulirano varčevanje i. t. d.

To so istočasno tudi področja za delovanje sindikata na kar nas med drugim obvezujejo sklepi VII. kongresa ZSJ, X. kongresa ZKJ in IV. kongresa sindikata delavcev industrije in rudarstva SFRJ.

V prvih šestih mesecih letošnjega leta je opaziti rast celotnega dohodka v elektroindustriji SFRJ v primerjavi s prvimi šestimi meseci lanskega leta za 15 % v poprečju. Dohodek za delitev ima hitrejši rast od rasti celotnega dohodka (index 132). Index povečanja stroškov materiala znaša 139.

Zakonske obveznosti po predpisih republik in federacije so v porastu za 89 %, dočim so občinske zakonske obveznosti nižje za 14 % v poprečju. Medtem velja omeniti, da ne glede na povečane obveznosti v prvih šestih mesecih napram lanskim prvim šest mesecim zasledimo povečanje ostanka dohodka za 42 % za panogo v celoti. Pri tem pa so tudi nekatera odstopanja kjer npr. v proizvodnji aparatov za gospodinjstvo, zasledimo manjši ostanek dohodka od lanskega leta kar za 17 %.

Skupne izgube zaradi neustvarjenega dohodka v šestih mesecih letošnjega leta so se napram lanskoletnim povečale za 83 %. Največje izgube je imela proizvodnja široke potrošnje, katera predstavlja kar eno tretjino skupnih izgub elektroindustrije.

Zaloge gotovih izdelkov elektroindustrije so se v sedmih mesecih povečale za 46 % v odnosu na povprečne lanskoletnje zaloge.

Stanje v zunanji trgovini izmenjavi je v panogi elektroindustrije zelo zaskrbljujoče. Izvoz je v sedmih mesecih upadel za 3,2 % dočim se je uvoz povečal za 41,2 %. V strukturi uvoza največji delež imajo delovna sredstva (48 %) potem repro material (42 %) in artikli široke potrošnje (10 %). Zmanjšanje izvoza se ocenjuje iz sledečih razlogov:

- nezadostna stabilna sredstva za konkurenčno kreditiranje, nezadovoljiva akumulacija, nezadovoljivo koriščenje proizvodnih kapacitet, nezadovoljiva specializacija in delitev dela, težave v uskrbi z repro materialom, hitrejša rast cen na domačem tržišču od rasti izvoznih cen, dekonjunktura v zapadnih deželah in s tem pojačanje konkurence inozemskih proizvajalcev.

V celoti vzeto, položaj proizvajalcev elektroindustrije na tržišču se je poslabšal in splošna nestabilnost povečala. Zaradi tega pred vsemi zaposlenimi v elektroindustriji stoji naloga, da vložimo vse napore in vso skrb posvetimo večji produktivnosti in kakovosti dela, kajti le tako bomo ublažili inflacijo in ustvarili stabilizirane pogoje gospodarjenja. Jože Čebela

Kdaj bo ZIS...

(Nadaljevanje s 1. strani)

njene dane obljube glede revizije (znižanja) cen reprodukcijskih materialov, ki naj se prilagodijo svetovnim cenam.

Stane Preskar, predsednik sekretariata sveta ZK SOZD Iskra-Gorenje je podal preizkusno delovanje sekretariata in organizacije ZK v smeri jačanja obstoječe integracije naših dveh velikih združenih podjetij, pri čemer je zahteval takojšnje imenovanje delovne

skupine strokovnjakov za potrebe SOZD.

Razprava na posamezne točke dnevnega reda je bila živahna in predvsem konstruktivna, aktivna in z edino željo, da bi tudi to pot ne ostali samo pri lepih besedah in sklepih, temveč naj bi se ti sklepi in vsi naši plani in programi odgovorno izvajali; ljudi, ki bi izvajanje sklepov zavirali, pa bi morali poklicati na odgovornost. Torej ne ostati samo pri obljubah.

MESEČNI POVPREČNI OSEBNI DOHODEK PO ZAPOSLENEM JANUAR – JUNIJ 1975

DINARJI	Povprečni mesečni OD I. – VI. 1975	I – VI 75 I – VI 74	I VI 75 Plan 75
SOZD EKI	2.962	124,0	95,0
ZP GORENJE	2.802	121,6	98,1
ZP ISKRA	3.038	125,2	97,7
1. TGO Gorenje	3.056	131,5	100,1
2. Sever	2.305	120,7	79,0
3. Muta	2.779	128,0	92,6
4. Fecro	2.751	123,1	91,7
5. Lesna	3.030	122,7	101,0
6. Elrad	2.675	127,3	89,2
7. Varstroj	2.748	124,1	91,6
8. Metalplast	2.908	125,7	96,9
9. FTU Sombor	2.594	88,7	91,3
10. Petar Drapšin	2.085	111,6	75,8
11. Telekomunikacije	3.217	123,9	100,0
12. Elementi	2.659	119,8	99,6
13. Široka potrošnja	2.614	119,0	93,1
14. Avtomatika	3.257	129,0	101,0
15. Avtoelektrika	2.870	129,8	96,0
16. EMO	2.918	130,3	96,2
17. IC + ostalo	3.791	130,0	88,1

OPOMBA: Indeksi doseganja letnega plana so izračunani glede na letne planse posameznih OZD in ZP. Indeks doseganja letnega plana EKI pa temelji na letnem planu EKI.

Spominsko in simbolično darilo Idričianov Iskrašem iz Železnikov – napis na kamnu in kos živorebrne rude.

TOZ ELEKTROMOTORJI ŽELEZNIKI

Po poti živih spominov

Zveza borcev Iskrine Montaže v Idriji, je povabila na obisk Zvezo borcev iz Elektromotorjev. Povabljeni so se v soboto 20. septembra, na lep sončen dan odzvali vabilu. Že pozdrav predsednice osnovne organizacije Rezke Porenta ob odhodu iz Železnikov, je dal ton vsej poti: „Tovariši iz najtežjih dni slovenske zgodovine bomo preživeli skupen dan spominov.“

V začetku je bil pogovor med sosedami v avtobusu prijeten, potem pa vse živahnejši. Že Ljubljana je budila spomine. Ljubljana – simbol upora, hrepenenja slehernega partizana. Šele deveti maj 1945 je izpolnil štiriletno upe slovenske vojske. Može in žene v avtobusu so ob tem mislih umolkli in se poglabili v spomine, strahove, upanje in trpljenje pred več kakor tridesetimi leti.

V Idriji so že ob vstopu v tovarno čakali tovariši – borci in zastopniki sindikata, ZK, ZSMS in samoupravnih organov. Ob pozdravu so gostitelji zazeleli gostom lep dan, tovariško domače vdušje in veselo razpoloženje. Gostje so si ogledali tovarno in nato skupaj z gostitelji odšli v Cerkljo in v bolnico Franjo.

Kustos tega spomenika trpljenja, konspiracije okoličnikov in solidarnosti, je obiskovalcem razložil zgodovino, funkcioniranje in razkazal bolnico. Skupina je govorila le polglasno. Tu in tam se je oglasil kak vpraševalec. Brez opozorila so navzoči dojeli misel: „Popotnik, postoj, ta kraj je svet...“ Misel na tisoče bolnih, ranjenih in umirajočih partizanov je bila v temačni, skrivnostni grapi ob šumenju vode tako živa, kakor pred tridesetimi leti. Pred obiskovalci so se vrstile slike in spomini na izmučene, sestradane

tifusarje in ranjence. Kriki operiranih mladih fantov in deklet so utihnili, ostal pa je spomin na ljudi, ki so dali svoje zdravje, roke, noge, oči in življenje na razpolago svojemu narodu v boju proti tisočkrat premočnemu sovražniku.

„Narod naš dokazuje hrani“, je zapisal Cankar. Nema priča v temni globači med Cerkljanskimi hribi je gotovo eden izmed večjih. Dokaz nezlomljive volje „uboge gmajne“.

Iz bolnice Franje so bivši borci in aktivisti odšli z gostitelji na Črni vrh nad Idrijo na kosilo. Vesela tovarišija je postala glasna. Padle so ograje med mladimi zastopniki idrijske Iskre in borci. Pogovor je bil vse živahnejši. Anica Tratnikova in Vončinova Stana sta pripovedovali svoje spomine iz vojnih dni. Poslušalcev ni manjkalo.

Najzivačnejši pripovedovalec pa je bil vratar Janez Šinkovec, ki se je boril proti Nemcem in Italijanom v Afriki. Poslušalce je s spomini povedel na saharški pesek, v žejo in lakoto brezmejnih peščenih prostranstev. Potem pa so Janeza spremljali na pustolovski poti v Jugoslavijo, v bitko na Neretvi in do konca – do svobode.

Spomini, salve smeha, pesem – vse se je vrstilo. Tovariši izpred trideset let so zavestno uživali kontrast onih strahotnih dni in današnjega svetlega časa.

Čas pa beži, srečanje na sončnem Črnem vrhu je minevalo za bliskovito naglico. Ob slovesu so se obiskovalci iz Železnikov toplo zahvalili idrijskim gostiteljem za le podan, Idričani pa so zazeleli tovarišem še več takih srečanj, borcev iz Železnikov pa so poklonili spominsko darilo.

FY

OBISK V NAŠI PARIŠKI POSTOJANKI

Pot Iskre k Francozom

„Vedno so težave s francoskim trgovcem“, je menil v pomenku na sedežu Iskra – France v Parizu šef poslovnice Jean-Claude Jourdan. Hkrati pa je ob koncu tudi nedvoumno priznal: „V primeru Iskrine telefonije je francosko ministrstvo za PTT prvič sprejelo uvoz naprav iz tuje!“

Razumljivo, da je bilo prvo vprašanje razgovora v prostorih te vrste potem, ko je bil kratek čas odmerjen tudi za čakanje v ne ravno mikavni sprejemnici s škatlami po tleh in bolee kričečimi, vsiljivimi tapetami po stenah, prav to, kako je trdka nastala in kako posluje s francoskimi partnerji.

„Že leta 1965 je Iskra Commerce imela v Parizu svoje predstavništvo, vendar ni in ni šlo. Pozneje so tudi nekatere francoske tvrdke neuspešno poskušale s uvozom Iskrinih izdelkov. Toda treba je poznati mentaliteto Francozov in njihovo tržišče. Francozi so v poslovnih zadevah dokaj trdi. Za vse firme, ki se ukvarjajo z uvozom, je značilno, da se srečujejo s temi problemi, poleg tega pa se čedalje pogostje pojavlja še vprašanje kvalitete. Toda ne gre le za resnične slabosti uvoženega blaga, ampak se je treba prenekaterikrat spopasti tudi s predsodki in jih premagati.“

S katerimi proizvodi pa se Iskra na vašem trgu najpogostje pojavlja?

„Iskra – France trguje s telekomunikacijskimi napravami, z elektronično, pa tudi z električno opremo za avto-

mobile. Zdaj prodaja tudi merilne instrumente. Iskra je leta 1972 po premisleku ukinila neposredno zastopstvo v Parizu in se odločila za način takomenovane prodajne družbe. Franjo Valenčič, ki je z organizacijo prodaje uspel že v Italiji, je s predlogom za ustanovitev Iskra France našel rešitev tudi za francoski trg. Tako je naša poslovnica v bistvu administrativna enota Iskre Electronic Italia, ki je poslovnica Iskra Commerce. To nam ustreza iz več razlogov, zlasti kar se tiče kreditnih pogojev.“

S kakšnimi problemi se srečujete?

„Iskra France je začela učinkovito delati leta 1973, vendar kljub temu, da smo avtonomni, vse probleme z matično Iskro rešuje za nas F. Valenčič, s katerim neposredno sodelujemo. Lani smo prodali za 1,5 milijona dolarjev Iskrinih proizvodov. Poudarim naj, da gre pri tej prodaji za direktno, ne pa za kompenzacijsko prodajo. Vse blago uvozimo iz skladišč v Italiji. Prodati pa želimo čim več, saj si prizadevamo, da bi bila Iskra zainteresirana za nas.“

Tudi Francijo je, kot večino drugih držav, zajel val recesije. Prizadeta ni le elektroindustrija, temveč tudi druge, zlasti avtomobilska. Zaloge se povsod

(Nadaljevanje na 6. strani)

Obiskali smo Industrijo avtoelektričnih izdelkov — TOZD Vžigalne tuljave v Bovcu

Tovarna vžigalnih tuljav in druge opreme je ena izmed manjših temeljnih organizacij v Iskri. V združeno podjetje je pristopila pred slabima dvema letoma. Takrat se je organizirala tudi kot TOZD.

Prejšnje ime tovarne je Kovinsko industrijsko podjetje Trenta Bovec, ustanovljeno pa je bilo leta 1957. Podjetje so zgradili predvsem zato, da bi se v njem lahko zaposlila odvečna delovna sila, katere je bilo takrat v dolini Trente in Soče izredno veliko. Odločili so se za program kovinske galanterije, kakšnega srednjeročnega,

Vseh problemov in težav iz minulih let pa seveda niso mogli premostiti v manj kot dveh letih, saj imajo v proizvodnem programu še vedno nekaj izdelkov, ki perspektivno k njim nikakor ne sodijo.

Glavni cilj Tovarne vžigalnih tuljav so vsekakor izdelki avtoelektrike, predvsem proizvodnja vžigalnih tuljav. Da bi povečali proizvodnjo teh tuljav, so se odločili za večjo investicijo v višini 17 milijonov dinarjev. S tem denarjem bodo zgradili še en lok, že dograjene proizvodne dvorane in kupili sodobne stroje. Novi oddelek bo

vžigalne tuljave in izdelki iz kooperacije z Industrijo avtoelektrika gredo na trg preko branžne prodaje, druge izdelke pa prodajajo sami.

Trenutno je njihov izvoz skoraj še

Bernarda Komac dela pokrove za stekleničke za shranjevanje krvne plazme.

Nina Soudat montira okrove vžigalnih tuljav.

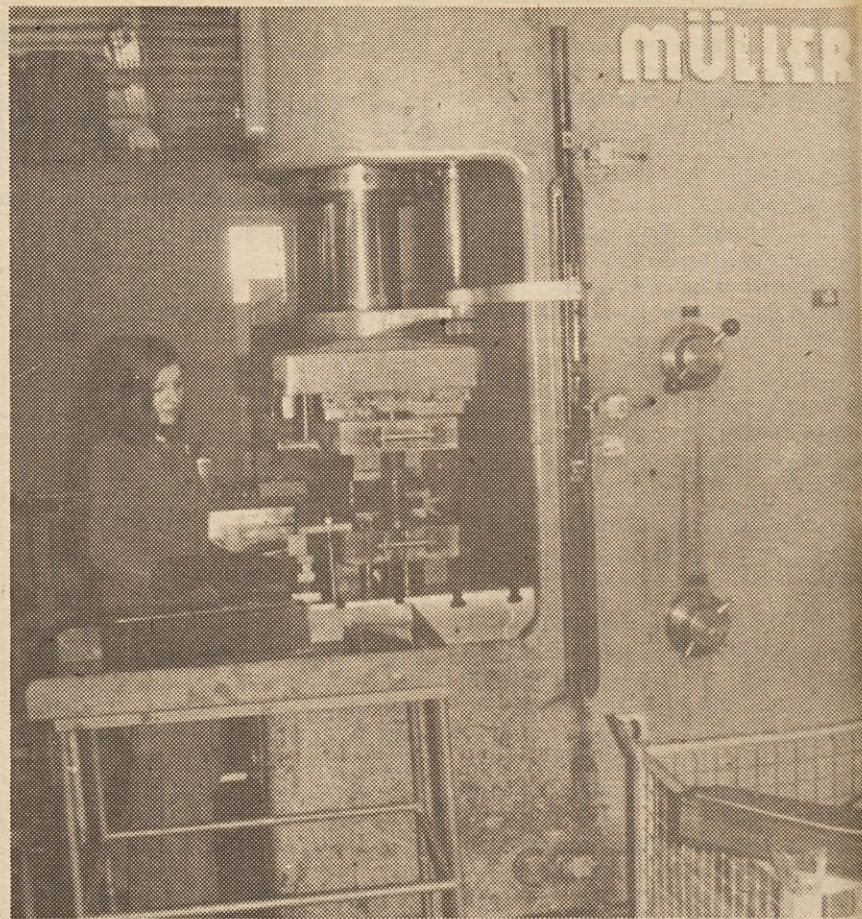
Berta Bergin izdeluje sestavne dele za štop — ovalne svetilke.

nepomemben, prepričani pa so, da bo igral veliko vlogo, ko bodo razširili proizvodnjo vžigalnih tuljav. Letos so v prvih šestih mesecih izvozili za 643.000 dinarjev vžigalnih tuljav. Za prihodnje leto predvidevajo, da bodo izvozili okoli 200.000 vžigalnih tuljav, o njihovi vrednosti pa zdaj še ne bi mogli govoriti, ker cene teh izdelkov na svetovnem trgu niso ustaljene. Izvažajo izključno na zahodnoevropsko tržišče, predvsem v Francijo, kjer sta glavna kupca avtomobilski tovarni Simca in Peugeot. Na domačem trgu imajo več stalnih odjemalcev, največ vžigalnih tuljav pa jim odkupi Crvena Zastava.

V bovški TOZD je bilo tisti dan, ko smo jih obiskali, zaposlenih 176 delavk in delavcev. Ta številka se iz meseca v mesec nekoliko spreminja, nikoli pa preveč, saj bi večje zmanjšanje števila zaposlenih negativno vplivalo na potek proizvodnje. Večina zaposlenih je doma iz Bovca, nekateri pa se vozijo na delo iz bližnjih vasi: Lepene, Žage, Čezsoče in od drugod iz doline Trente. Ob tem naj povemo, da imajo prevoz na delo v redu urejen.

Poprečni osebni dohodek v letošnjem prvem polletju je znašal 2.790 dinarjev, v zadnjih dveh mesecih pa se je povzpel že na 3.060 dinarjev. To je gotovo precej lepo poprečje. Na dvig je največ vplival novi pravilnik o načinu nagrajevanja, s katerim so uvedli grupe dela in range. S sprejetjem pravilnika so se občutno popravili osebni dohodki predvsem proizvodnim delavcem, medtem ko so se OD nekaterih v režiji celo znižali.

Med obiskom nas je (med drugim) najbolj presenetil obrat družbene prehrane ki so ga odpri šele pred

Irma Čopi dela na veliki stiskalnici.

nekaj meseci. Je velik, lep in sodoben, z njim pa so povsem odpravili problem malice. Zaenkrat strežejo v njem le malice, pozneje pa nameravajo začeti kuhati tudi kosila.

Topla malica stane le 3 dinarje, s kakovostjo obrokov pa so vsi zelo zadovoljni. Ni čudno, ko pa je hrana dobra in pestra. Tisti dan, ko smo bili v Bovcu, so nas postregli z ješprenom, 15 dkg mortadele in dvema kosoma kruha. Ni kaj reči, bilo je dobro in poceni.

V Vžigalnih tuljavah so poleg glavne malice uvedli še poznejši 10 minutni odmor, med katerim lahko delavci skočijo na sok ali kavico, ali

pa v miru pokadijo cigareto. Vsekakor tualno izredno ugodno. Sekretar osnovne organizacije ZK Vojko Vučić je povedal, da je trenutno njihova glavna naloga sprejem novih članov, predvsem mladih, ter polno organiziranje pri uresničevanju stabilizacijskega programa Industrije avtoelektrika in njihove TOZD.

Uresničevanje sklepov 8. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije pa je glavna naloga osnovne sindikalne organizacije, katere predsednik je Jože Hrovat. Aktivno sodelujejo z Občinskim sindikalnim svetom in sindikalno konferenco Industrije avtoelektrika. Ta konferenca je koordinacijsko telo

V bovški Iskri se lahko pohvalijo s solidno urejeno tovarniško menzo.

Elvira Gašperšič dela na stroju za rezanje listov za jedra vžigalnih tuljav.

prijetna novost, ki pa v Iskri ni osamljena.

Razumljivo je, da nas je zanimalo tudi, kako je s stanovanjsko problematiko. Pereč problem pomanjkanja stanovanj skušajo v bovški Iskri rešiti predvsem preko solidarnostnega sklada. Stanovanjski sklad tovarne je namreč premajhen, da bi lahko ugodili vsem prosilec.

Zanimivo in prav presenetljivo je, da delavke in delavci iz Vžigalnih tuljav nimajo problemov z otroškim varstvom. V Bovcu imajo lep otroški vrtec, večina otrok pa je takrat, ko so starši v službi, kar doma.

Tovarna vžigalnih tuljav iz Bovca je torej po združitvi z Iskro zaživela, k sedanjim uspehom pa je veliko pripomogla prav dejavnost družbenopolitičnih organizacij v podjetju.

Od 176 delavk in delavcev jih je v Zvezi komunistov 23, kar je procen-

za vsklajevanje dela sindikatov po TOZD v tej branži.

Bovški kolektiv je glede na starostno strukturo delavcev precej mlad. V njem je zaposlenih nekaj manj kot polovica mladih delavk in delavcev, ki imajo svoj mladinski aktiv, njegov predsednik pa je Rajko Komac. Glavna naloga mladih je organiziranje različnih akcij, kot npr. pohoda po poteh Gregorčičeve brigade, vključevanje mladih v ZK in v teritorialne mladinske enote ter sodelovanje z mladinskimi organizacijami na ravni občine, Industrije avtoelektrike in ZP Iskra.

V Vžigalnih tuljavah imajo tudi močno borčevsko organizacijo, katere predsednik je Slavko Wojčicki. Njihov aktiv ZB skrbi predvsem za organiziranje različnih akcij in spominskih prireditvev.

Lado Drobež

Pogled na tovarno vžigalnih tuljav v Bovcu.

Ivan Komac je že 18 let v tovarni, zdaj pa dela v Galvaniki.

Navijalnica primarnih in sekundarnih tuljav v novih prostorih.

ali celo dolgoročnega proizvodnega programa pa takrat podjetje ni imelo. Seveda je to v veliki meri vplivalo tudi na njihovo takratno poslovanje. Izdelovali so vse: od izdelkov kovinske galanterije, oljnih čistilcev do avtomobilskih in kolesarskih tlačilk.

Kot zanimivost naj povemo, da so pred leti v tem bovškem kolektivu izdelovali kar 70 različnih izdelkov. Tak raznolik program dela jim nikakor ni omogočal napredka in organiziranja proizvodnje.

Prav zato so se decembra leta 1973 na referendumu soglasno odločili za priključitev k ZP Iskra. Osnovni cilji te združitve pa so bili specializacija bovske tovarne, možnost večjega razvoja, večja socialna varnost delavcev in rast družbenega standarda.

Prva sprememba na področju delovnega programa je bil prenos obstoječe proizvodnje vžigalnih tuljav iz Avtoelektrike iz Šempetra pri Novi Gorici v Bovec. Že to je podjetju omogočilo bolj organizirano proizvodnjo in zožitev proizvodnega programa.

predvidoma začel obratovati v drugi polovici prihodnjega leta. Medtem ko izdelajo zdaj na leto okoli 230.000 vžigalnih tuljav, se bo takrat proizvodnja povečala na približno 700.000 kosov.

Foleg vžigalnih tuljav izdeluje ta največja bovška delovna organizacija trenutno še kolesarske tlačilke, okrasne okvirje za avtomobilske registrske tablice ter opravlja kooperantske storitve za temeljne organizacije iz Industrije avtoelektrika in nekatere organizacije izven Iskre.

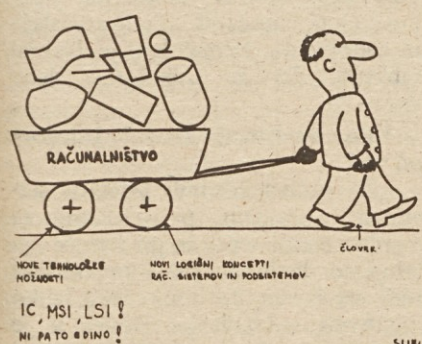
Lani so poslovali sorazmerno ugodno. Celoten dohodek je znašal 22 milijonov dinarjev, ostanek dohodka pa 1,7 milijona dinarjev. Letošnji načrt predvideva povečanje realizacije na 30 milijonov dinarjev in tudi ustrezno povečanje ostanka dohodka. V letošnjem prvem polletju je potekalo poslovanje v glavnem po planskih predvidevanjih. Letni proizvodni načrt so uresničili v višini 53,4 %, uspešno pa so tudi prodajali, saj so celotni dohodek realizirali v višini 15.941.000 dinarjev, kar predstavlja 49,1 % načrtovane prodaje.

Bovška tovarna prodaja izdelke po dveh kanalih, isto pa velja tudi za nakup reprodukcijskega materiala:

Vloga integrirane elektronike v računalništvu

Če vzamemo v računalništvu v prispodobi vse, kar v njega spada, potem ima voz na sliki 1 štiri kolesa: prvi dve se nanašata na simbolično logiko, zadnji dve pa se glasila na nove tehnološke možnosti. Sem spadajo seveda integrirana elektronska vezja (LSI, MSI), ni pa to edina integracija in edina mikrotehnologija, ki jo imamo na področju računalništva (o tem bi govoril malo kasneje). Prvi kolesi voza na sliki 1 simbolično predstavljata vnašanje novih logičnih konceptov računalniških sistemov in podsistemov. Voz na sliki 1 kar dobro simulira zadeve: kakor hitro nove tehnološke možnosti narastejo, torej se recimo zadnji kolesi povečata, voz visi in takoj je treba tudi povečati prvi kolesi, da se zopet izravna. Novi logični koncepti povzročajo, da je zadnji konec voza nižji in to zopet potegne za seboj nov tehnološki razvoj itd. No, v smislu nihanja teh dveh momentov, bi vam poskusil podati naslednjih nekaj skic.

OSNOVNA CIBALA RAZVOJA RAČUNALNIŠTVA

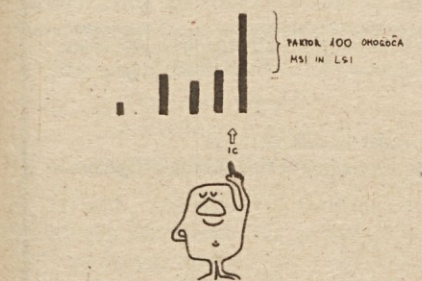

Če računalništvo spremljamo od leta 1800 pa do današnjega dne, vidimo, da smo imeli okrog omenjene začetne letnice na področju tehnoloških možnosti še opazovanja elektrike pri žabjih krakih, pri jeguljah in podobnih ribah, seveda so se v tem času v računalništvu že pojavili diferencialni stroji za računanje logaritmov, za izdelavo tablic, ki so še danes izrednega pomena za naše šolarje in strokovnjake. Torej že takrat so težili k mehanizaciji obilice rutinskega posla, na voljo pa jim je bila le groba mehanika.

NOVE TEHNOLOŠKE MOŽNOSTI	ČAS	NOVI LOGIČNI KONCEPTI RAČ. SISTEMOV
	1812	Ch. Babbage: diferencni stroj za računanje logaritmov
	1896	H. Hollerith: tabulatorji s karticami
	1938	J. Shannon: algebrske lastnosti v logičnih shemah
	1946	J. von Neumann: teorija avtomatov
Ge 	1950	M.V. Wilkes: prva mikrogramirana mašina
Si trikovalna vezja	1964	optimizacija sistemov na osnovi mikrogramiranja
IC, SSI, MSI	1970	virtualni pomnilniki
LSI	1972	virtualni procesorji

Nova tehnološka možnost, ki je za računalništvo veliko pomenila, je luknjana kartica. Ta kartica je praktično že 1896 s prvimi patenti sondirala ves naslednji razvoj in kapital, ki ga je dosegel IBM. Za IBM so se začele pojavljati tudi druge računalniške firme, velikokrat obsojene na neuspeh. L. 1938 se je pojavil rele in ko je C. E. Shannon delal diplomsko nalogo, je uporabil prvič algebro v kontaktnih shemah. V elektrotehniko je uvedel matematični aparat, ki je zadoščal kontaktnim shemam in seveda, kakor hitro je matematično dovolj obogatil kontaktne sheme, je prešel same možnosti kontaktnih shem in začelo se je iskanje naslednjih tehnoloških možnosti.

L. 1951 IBM 604	2500	preklopni triod
L. 1954 IBM 604	14000	transistorji + diod
L. 1964 IBM 360/22	100000	transistorji + diod
L. 1968 IBM 360/22	50000	transistorji + diod
L. 1972 IBM 370/15	1000000	transistorji + diod

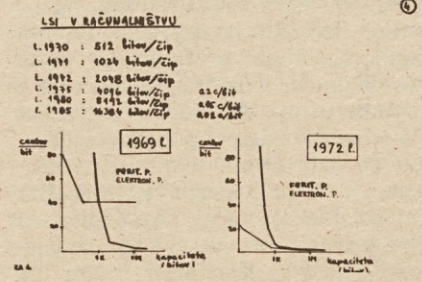
Na vrsto so prišle elektrone. Kakor hitro so se pojavile elektrone, so se pojavili tudi elektronski računalniki s cevmi, ki so bili velikosti manjše stavbe ali celega nadstropja. Kljub tej velikosti so strokovnjaki že spoznali pomen elektronske tehnologije in na področju logike se je začela razvijati teorija avtomatov. J. von Neumann je praktično podal že v tisti dobi moderne koncepte računalnikov. Za tem smo prešli v germanijevo tehnologijo in kakor hitro smo pričeli s tiskanimi vezji, je prišlo na področju logike tudi do ideje mikroprogramiranja. Seveda pa mikroprogramiranje ne bi imelo večjega pomena, če bi ostali pri

diskretni tehnologiji. Nezanoslivo germanijevo tehniko je zamenjala silicijeva.

Menimo, da imamo od tega tehnološkega koraka naprej sodobne računalnike, posebej gledano tudi s strani integracije tehnike. Uvedli so majhno integracijo in srednjo integracijo vezij na eni strani, na drugi strani pa niso več razpravljali samo o uvajanju in o idejah mikroprogramiranja, temveč so mikroprogramiranje obdelali kot logično dopolnilo k integrirani tehnologiji, kar je omogočalo obojestransko optimizacijo računalnika kot sistema.

Prišlo je l. 1972 in z njim velika integracija, LSI. LSI-sistemi so praktično sprebrli celoten logičen koncept sistemov, tako da se mora v tem času diskretna in starejša integrirana generacija računalnikov posloviti. Prihajajo novi računalniki, pravo nova generacija računalnikov, pri katerih igra virtualnost in mikroprogramiranje izredno vlogo. Imamo virtualne pomnilnike, virtualne procesorje, virtualne računalnike itd. Virtualnost je postala osnovno gonilo na področju računalniške logike. Seveda pa bi to bilo zopet brez pomena, če to gonilo ne bi bilo podprto z LSI.

Oglejmo si omenjeni razvoj računalništva na tipičnem računalniku IBM.

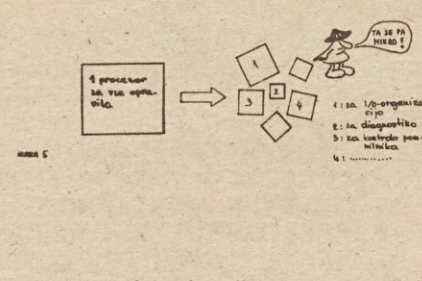

Iz slike 3 vidimo, da smo v l. 1952 imeli kot tipični sistem 604, ki je vseboval samo 2800 preklopnih diod, torej tehnološko relativno beden sistem, vendar logično že nekoliko učinkovit. L. 1959 smo prišli do sistema 1401, ki je bil za gospodarstvo zelo pomemben računalnik — še danes uporabljamo software tega računalnika. Imel je 40 tisoč transistorjev in diod. 1964. leta smo bili priča sistemu 360/20 tip 2, ki je imel 20 tisoč transistorjev in diod in 1968 že 50 tisoč. L. 1972, se je pojavila serija 370, v kateri ima omenjeni tipični sistem praktično 10 milijonov elementov.

Iz naraščanja števila preklopnih elementov (transistorji, diode) lahko sklepamo na skok med prejšnjo tehniko in tehniko, v kateri se je uveljavila tehnologija LSI. S porastom elementov za faktor 100 smo prišli do dosti večje sistemske fleksibilnosti, kar pomeni, da lahko uveljavljamo nove teorije v smislu logike itd.

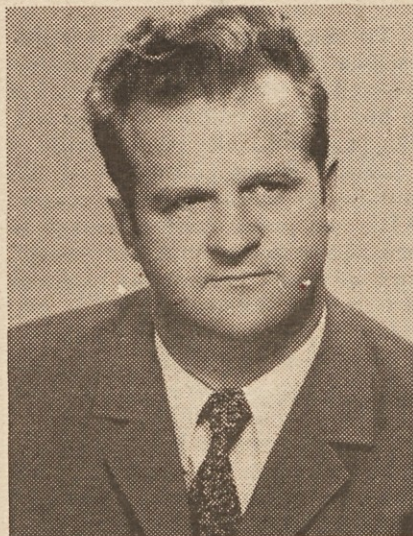
Kaj se je pravzaprav na področju računalništva v resnici zgodilo, ko se je pojavila tehnologija LSI? V l. 1970 smo nekako obvladali, ne pri nas seveda, temveč v svetu, 512 bitov na čip, l. 1971—1024, l. 1972—2048 bitov na čip.

Nadaljnje številke so predmet prognoze. Vidimo, da pričakujemo v l. 1985 praktično praktično okrog 16 tisoč bitov na čip in če pogledamo še ceno 0,02 centa na bit, potem vidimo, da je v računalništvu raznim feritnim pomnilnikom in drugim tehnologijam odzvonilo. L. 1969 je bila pri pomnil-

nikih naslednja situacija: če je pomnilnik presegel približno 1000 besed, se je pokazalo, da je treba realizirati vedno v feritni tehniki. Elektronika je bila zaradi tega na področju pomnilnikov nepomembna. Velike spremembe, ki so vidne na priloženi sliki 4, pa kažejo, da se je cena elektronskih pomnilnikov, samo 4 leta kasneje, za kakršnokoli kapaciteto pomnilnikov znižala pod ceno feritnih pomnilnikov. To se pravi, da imamo na področju pomnilnikov popolno revolucijo, ki zahteva kompletno reorganizacijo pomnilniške strukture računalnikov.

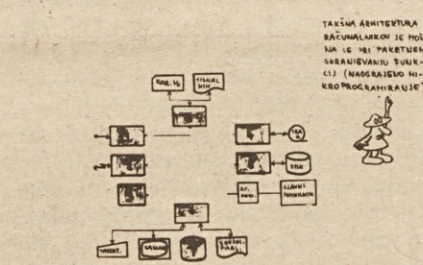
Na področju samega procesorja pa je prišlo do naslednjih sprememb: en procesor, ki je bil prej za vsa opravila (za prevajanje, za organizacijo sistema itd.), je prešel v množico procesorjev. Na priloženi sliki 5 vidimo, da imamo en procesor samo za organizacijo, en procesor samo za diagnostiko, en procesor samo za kontrolno pomnilnika itd. V množici takšnih procesorjev so se začeli uveljavljati tudi mikroprocesorji. V začetku, ko smo imeli še slabo tehnološko osnovo, smo v računalnike vlagali velike upe v okviru programa in razvoja programske tehnike. Zadnje je zahtevalo veliko število elektronskih krmilnih signalov, da se je celoten proces procesiranja lahko odvijal. Kasneje so prišli na idejo, ta ideja pa je omogočila zopet ustrezen razvoj tehnologije da se da poleg „visokega“ programiranja razviti tudi mikroprogramiranje, kar pomeni, da se dajo v računalnik shranjevati neposredne funkcije, ne pa

Dr. Jernej Virant je izredni profesor na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani, kjer predava predmete s področja računalniških struktur ter vodi Laboratorij za digitalne naprave, FE, ki že devet let sodeluje z Iskro, Elektromehaniko, Kranj na problemih uvajanja računalništva v elektronske telefonske centrale (EATC 160, EPABX 1000, EPABX 300, modularni elektronski sistem Iskre). Je predsednik skupščine področne raziskovalne skupnosti za avtomatiko, računalništvo in informatiko pri RSS ter predsednik strokovnega sveta za računalništvo pri pedagoško-znanstvenem svetu Univerze v Ljubljani. V okviru republiške komisije za vprašanja računalništva in informatike vodi delovno skupino za pripravo nacionalnega načrta za izobraževanje računalniških kadrov in kadrov informatike.

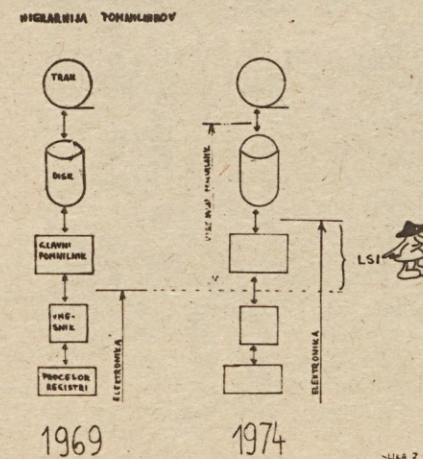
V torek, 7. oktobra bo na Gospodar skem razstavišču v Ljubljani odprta 22. mednarodna razstava „SODOBNA ELEKTRONIKA“

programi. Torej je kvaliteta sprememba: iz shranjevanja programa smo prešli na shranjevanje neposrednih računalniških funkcij. Rekel sem že, da se je en procesor praktično razdelil na množico procesorjev.

- 1. VO-procesor
- 2. VO-procesor
- 3. VO-procesor
- 4. VO-procesor
- 5. VO-procesor
- 6. VO-procesor
- 7. VO-procesor
- 8. VO-procesor
- 9. VO-procesor
- 10. VO-procesor

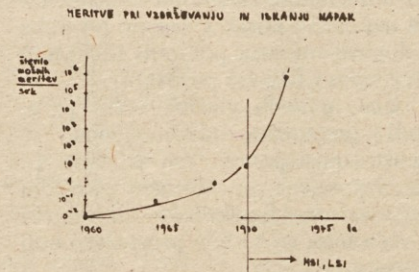
Poudariti moram, da na množico avtonomnih procesorjev, pri čemer avtonomnost pomeni, da lahko posamezne funkcije opravljamo neodvisno od nekega centralnega procesorja. S tem smo pa dali centralnemu procesorju možnost, da opravlja res samo tista dela, ki zahtevajo centralno procesiranje. L. 1969 je bila približno takale pomnilniška struktura: najnižja stopnja je bil trak, za tem smo imeli pomnilniški disk, mogoče v tem nivoju tudi magnetni boben, za tem smo imeli glavni pomnilnik, to je delovni pomnilnik, za tem je sledil vmesnik, oziroma večje število vmesnikov in končno procesor (glej sliko 7). Procesor ni nič drugega kot množica registrov, ki so med seboj funkcijsko povezani. No, l. 1969, ko smo imeli integracijo še v manjši meri, torej integracija še ni dobila svoj smisel v komercialnih računalnikih, smo delali z elektronomo do ravni, ki ni vsebovala glavnega pomnilnika, niti nismo imeli elektronskega diska, ne elektronskega traku. Nezmožnost elektrone je tako zahtevala, da se je mikroprogramiranje uveljavilo v manjši meri, centralni procesorji pa v večji meri. Danes, samo 5 let kasneje, pa je elektronska zajela tudi glavni pomnilnik, saj smo rekli, da je šla cena elektronskega pomnilnika pod ceno feritnega pomnilnika.

Na področju same tehnologije to ne pomeni toliko, kot na področju organizacije in arhitekture računalništva. S tem,

da smo z elektronomo zasegli tudi glavni pomnilnik, smo prišli do virtualne organizacije pomnilnika. Virtualni pomnilnik ni pravzaprav nič drugega kot to, da uporabnik niti ne ve, da dela s trakom, niti ne ve, ali so njegove informacije mogoče trenutno na disku ali so v glavnem pomnilniku, za prvo mesto poskrbi računalnik sam. Enotna pomnilna kapaciteta in enotni adresni sistem je čisto abstraktnega pomena in uporabnik ne ve, kje se njegove informacije nahajajo. Sistem sam poskrbi, da se njegovi podatki, njegov program, njegove informacije nahajajo na tistem mestu, kjer je to za sistem najbolj ugodno. Če je nek uporabnik pred obdelavo njegovih informacij, so njegove informacije v glavnem pomnilniku, sicer pa so bolj odmaknjene od tega pomnilnika. Teorija virtualnosti se zelo hitro razvija, računalniki pa se s to virtualnostjo hitro sistemsko razcepljajo. Danes imamo na primer transakcijske računalniške sisteme, ki so tipični in namenjeni samo za rezervacijo kart, zbiranje podatkov in podobne „šalterske“ zadeve. O takih sistemih pred štirimi ali petimi leti nismo mogli govoriti; lahko smo univerzalne računalnike usmerili v tako delo, kar pa je bilo mnogo dražje od današnjih v transakcijo usmerjenih sistemov.

Integrirana elektronika LSI je prinesla veliko spremembo tudi v diagnostiko in odpravljanje napak v računalniškem sistemu. Če pogledamo diagram na sliki 8, vidimo, da imamo v zadnjem času veliko število možnih meritev v sekundi. Namreč važno je to, da je v nečem računalniku ali kakršnikoli drugi tehnični napravi pripravljenost na delovanje A (to je razmerje srednjega časa pravičnega delovanja nasproti vsoti srednjega časa popraviljanja in srednjega časa pravičnega delovanja) po svoji vrednosti blizu 1. Če naj bo blizu vrednosti 1, mora biti čas popraviljanja izredno kra-

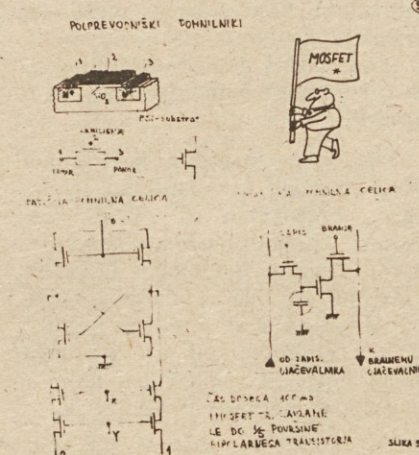

$$A = \frac{MTBF}{MTBF + T_p}$$

POPRAVILJENJE A SE BADIŠO BUREŠI

tek. Čas popraviljanja se skrajša tudi na ta način, da je treba v računalniku določiti samo zadnji čip, ki to napako vsebuje. Ni potrebno dognati, kateri element na čipu je odpovedal, saj moramo zamenjati cel čip kot enoto.

Feritni pomnilniki in drugi podobni pomnilniki se čedalje bolj hitro zamenjujejo s polprevodniškimi pomnilniki. Na teh predavanjih ste najbrž že precej slisali o sami tehnologiji preklopnih elementov, transistorjev. Na sliki 9 vidimo MOS transistor, s katerim lahko gradimo pomnilne celice v statičnem elektronskem in dinamičnem elektronskem pomnilniku. MOS — transistor je relativno dobrodošel glede na ostale transistorje. Prednost ima na primer nasproti bipolarnemu, ker je po površini manjši in je možno zato na določen čip spraviti več pomnilnih celic. Računalnikarjem je veliko na tem, da imajo čim večjo pomnilno kapaciteto na čim manjši površini. Statična pomnilna celica ima kar 8 elementov, dinamična pa samo 4 do 5 komponent. Pri 4 komponentah lahko spravimo na isto površino dosti večjo pomnilniško kapaciteto. Danes nahajamo

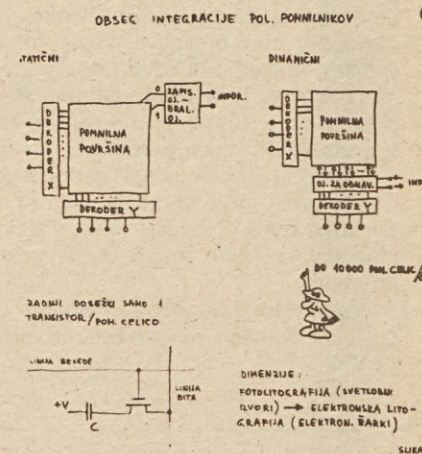

že samo en tip elementa v vezju, ki je pomnilna celica. Tako imamo lepo možnost integracije, možna je velika avtomatizacija same tehnologije itd.

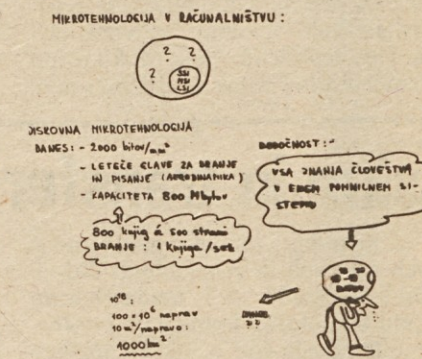
Kaj imamo danes pri elektronskih pomnilnikih na enem čipu? Na tržišču dobimo pomnilno površino velikosti 2000, 3000 bitov, dekodirnik za smer x, dekodirnik za smer y in zapisovalni ojačevalnik. To je pri statičnem elektronskem pomnilniku. Dinamični pomnilniki pa tu nekoliko odstopajo, saj je recimo potrebno v vsakih 4 milisekundah informacije obnavljati.

Prej sem vam pokazal celico, ki je imela 5 elementov. Zadnja celica IBM — elektronskega pomnilnika vsebuje le še en transistor in kondenzator. Pri teh so se vse dimenzije tako zmanjšale, da je treba iti iz področja fotolitografije, kjer so svetlobni izvori, v elektronsko litografijo, kjer je osnova elektronski žarek. Na čip spravijo v tem času do 10 000 pomnilnih celic. Naloga konstruktorja računalnika je, da take čipe sestavlja in jih približuje najbolj ugodni in potrebni kapaciteti (slika 10).

Zel bi še povedati, da imamo v računalništvu LSI in ustrezne manjše strukture, vendar to ni vsa mikrotehnologija, ki je za računalništvo pomembna (slika 11). Poleg te ekeletronske mikrotehnologije imamo še celo množico drugih možnosti; recimo na področju diskov, diskovnih pomnilnikov, imamo mikromehaniko, ki se ukvarja z aerodinamiko (letečih) glav, in to samo

zato, da je možno v relativno zelo kratkem času odbrati zadostno gostoto bitov na neki površini. Današnji največji pomnilniki obsegajo, če govorimo v prispodobi, približno 800 knjig, vsaka knjiga pa ima 500 strani. Pri procesiranju je pomembno, da eno tako knjigo računalnik prebere v eni sekundi. Računalnik lahko dela tako s celo knjižnico, kar pomeni, da ima računalnik že v tem času za človeka velik pomen. Človekovemu stremljenju pa zadnje ni dovolj, rad bi vsa znanja spravil na en pomnilni sistem. Kot se ocenjuje, vsa ta znanja obsegajo 1018 do 1020 bitov. Če bi pogledali, kako velike fizične razsežnosti in koliko naprav bi rabili pri današnji stopnji tehnologije, vidimo, da bi rabili 100 x 106 sodobnih pomnilniških naprav. Če vzamemo 10 m² na napravo, je to 1000 km². To se pravi, da je današnja tehnologija še zelo bedna napram temu, kar si želi človek. Človek si želi, da bi imel vse svoje znanje na pomnilniku in kakršenkoli problem bi nastopil, bi imel za njegovo rešitev že vse informacije v pomnilniku. Čeprav so takšni cilji še daleč, iščejo nove in nove tehnologije, ki bi bile bolj in bolj učinkovite za pomnjenje informacij. V zadnjem času se hitro razvijajo genetični pomnilniki, ki potegnajo za seboj dokaj specifično mikrotehnologijo. Zgoraj omenjena dimenzija 1000 km² je velika, žive celice pa so zelo majhe. Današnje tračne pomnilnike, kjer je informacija spravljena recimo na 40 000 Angstromov, bodo zamenjali genetični pomnilniki, pri katerih rabimo za isto informacijo le 30 Angstromov. Značilnost take gostote je pravzaprav 1015 bitov na dm³, kar pomeni, da lahko v okvir 1 dm³ shranimo vsa človekova znanja. Poleg te smeri mikro-

tehnologije imamo še tehnologijo magnetnih mehurčkov. Ta je v zadnjem času dosegla že veliko uspeha in pojavljati so se začeli že komercialni pomnilniki, ki so izrednega informacijskega in majhnega fizičnega obsega. Na vrata trka tudi laserska tehnologija, pomnilnika, za katere ima Iskra že začetne izkušnje.

Laserska tehnologija lanko vnese revolucijo tudi na področje vhodno—izhodnih naprav. Še pred letom dni je možno v literaturi zaslediti, da na področju IO — naprav praktično ne moremo dobiti več kaj novega, vendar imamo že danes velike spremembe.

Torej mikroelektronika ni edina na področju računalništva; rekli bi, da je mikroelektronika tista mikrotehnologija, ki najbolj sistematično in logično dopolnjuje vsebino računalnikov. Videli smo, da se logika in mikroelektronika zelo izravnavata in izpopolnjujeta. Kakor hitro imamo uspeh na enem polju, se pokaže uspeh tudi na drugem polju razvoja računalništva.

Bit je praktično najmanjši delček informacije, ki ima svojo mero. Če vzamete eno mesto in na to mesto lahko zapišete vrednost 0 ali vrednost 1, potem rečemo, da gre za informacijo enega bita. Kaj pa je to nič ali ena? To sta ravno stanji preklonika, ko je ta zaprt ali odprt. Torej je en preklonik nič drugega kot objekt, ki ustreza informaciji enega bita.

dr. Jernej Virant

DOPIŠUJTE V ISKRO

Igor Slavec odhaja

S 6. 10. 75 odhajam na novo službeno dolžnost, zato izkoriščam to priložnost, da se prek našega glasila, katerega sem tako, ali drugače urejeval dvajset let, zahvalim vsem vam dragi bralci za potrpljenje pri branju časopisa, prebiranju mojih člankov, družbenopolitičnim organizacijam in samoupravnim organom, ki so mi izkazovali svoje zaupanje z imenovanjem na mesto odgovornega urednika časopisa Iskra in ne nazadnje gre moja zahvala tudi vsem vodilnim strukturam naših TOZD, naših delovnih organizacij — branžnih industrij in združenega podjetja, ki so mi vsestransko omogočili dostop do vseh informacij, kar je bilo vsekakor predpogoji za uspešnejše delo samega uredniškega odbora časopisa Iskra.

Vsekakor pa bi se rad zahvalil za sodelovanje, odkrit pogovor, prijateljski stisk roke vsem Iskrašem, s katerimi sem se spoznal v teh mojih 27 letih dela v Iskri. Upam in želim, da bi ostali še naprej iskreni in dobri prijatelji.

Vsem vam želim obilo delovnih uspehov, zadovoljstva nad prehojeno potjo, in dobršen kanček osebne sreče

Vaš

Igor Slavec

ISKRA — ELEKTROMECHANIKA, TOZD VZDRŽEVANJE

Dejavnost vzdrževanja

TOZD Vzdrževanje je ena izmed 19 v okviru Iskre — Industrije za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko. Šteje 363 ljudi ter popolnoma vzdržuje vse stroje in naprave v tovarnah Elektromehanike na Savski loki. V ostalih TOZD omenjene branžne delovne organizacije pa opravlja večja predelovalna dela.

Tako so v „Vegi“ lani in letos v celoti obnovili 5. nadstropje ter predelali lakirnico. Po požaru, ki je v omenjeni TOZD izbruhnil med kolektivnim dopustom v 4. nadstropju, pa so kasneje opravili tudi njegove posledice in usposobili prostore za ponovno proizvodnjo. Na Blejski Dobravi so prenesli nov montažni trak telefona in številčnika ter opravili še druga vzdrževalna dela, na Otočah pa trenutno dokončujejo gradnjo vodnjaka za industrijsko vodo. V TOZD Mehanizmi Lipnici sedaj obnavljajo celotno galvaniko z razstrupljanjem (mehanično in kemično). Vključujejo se tudi v obnovo elektroinstalacij za mehansko delavnico TOZD Montažno-servisne organizacije.

Tak značaj dela zato zahteva precejšnjo mobilnost članov TOZD Vzdrževanje. V glavnem se dnevno vozijo s svojimi avtomobili, kar predstavlja zanje dodatno obremenitev. Večina zaposlenih ima dokončano poklicno šolo strojne ali elektro smeri,

nekaj tudi gradbene. Štirje člani TOZD se za svoj sedanjí poklic tudi dopolnilno izobražujejo. Popolno srednjo strokovno in višjo izobrazbo pridobiva s študijem ob delu 16 članov kolektiva.

Delovne naprave bi za današnjo stopnjo tehnologije vsekakor morale biti sodobnejše in priročneje. Za to pa primanjkuje finančnih sredstev. Če pa naj držijo korak s časom, bo treba v doglednem času posvetiti tudi temu problemu v DO vso pozornost.

Ena njihovih glavnih težav pa je tudi prostorska razdrobljenost in neustreznost posameznih delavnic. Te so razporejene po celotnem področju proizvodnje v Savski loki. Zaželeno bi seveda bilo, da bi bile prostorsko bolj povezane.

Problem sestavnih delov za stroje in naprave postaja v zadnjem času uvoznih omejitev še posebej pereč. Ker je strojni park delovne organizacije nabavljen pri velikem številu svetovnih proizvajalcev, je treba od njih dobiti tudi rezervne dele. To rešujejo s pomočjo rezerv za daljše obdobje. Veliko mehanskih sestavnih delov sicer lahko naredijo sami. Ni pa to možno v primerih rezervnih delov za občutljive in natančne stroje in naprave za proizvodnjo elektronskih sestavnih delov. Za ta tip proizvodnje je še vedno potreben uvoz.

V. B. R.

Iskra in transfer tehnologije

Z nehoteno zamudo poročamo o dveh sočasnih in pomembnih dogodkih v Beogradu: o I. mednarodnem sejmu tehnoloških inovacij in transferne tehnologije (od 6. do 14. septembra) in o mednarodni konferenci: Transfer tehnologije in dežele v razvoju (od 9. do 12. septembra). Na obeh prireditvah je sodelovala tudi Iskra in sicer na sejmu s smiselno urejeno razstavo, na konferenci pa z dvema tehtnima referatoma.

Na mednarodni konferenci: Transfer tehnologije in dežele v razvoju so udeleženci poslušali nad 50 referatov, med katerimi sta pozornost vzbudila dva, ki ju je pripravil dipl. ing. Bojan Pretnar iz Iskre.

Pvri njegov referat je obravnaval dva predloga za odpravo restrikcij v transferu tehnologije iz razvitih dežel v dežele v razvoju. Ta referat je imel bolj teoretični značaj.

V drugem referatu pa je Bojan Pretnar obravnaval Iskrine izkušnje in njeno politiko na področju prenosa tehnologije.

Po končani mednarodni konferenci so si udeleženci skupno ogledali I. mednarodni sejem tehnoloških inovacij in transferne tehnologije. Hkrati z njimi si je sejem ogledal tudi podpredsednik ZIS Miloš Minić, ki se je ustavil tudi pri razstavnem prostoru Iskre.

Predstavnik Iskre Bojan Pretnar je visokemu gostu in udeležencem konference na kratko prikazal Iskrino poslovno filozofijo na področju prenosa tehnologije, ki temelji na enakopravnih načelih sodelovanja in je povsem v duhu naše vladne politike neuvrčenosti in sodelovanja z deželami v razvoju.

Za tako zastavljeno politiko na tem področju je podpredsednik ZIS Miloš Minić Iskri izrekel priznanje, priznanja pa so izrekli tudi prisotni predstavniki UNCTAD. Milošu Miniću je Bojan Pretnar izročil tudi brošuro, kijo je Iskra pripravila posebej za I. medna-

rodni sejem tehnoloških inovacij in transferne tehnologije.

Pri tem ne gre pozabiti, da Iskra predstavlja pravo belo vrano s svojo poslovno filozofijo na področju prenosa tehnologije, ker nima teženj po izkoriščanju partnerjev, kakršna je pogostokrat praksa podjetij v industrijsko visoko razvitih deželah.

Mimo lahko trdimo, da je Iskra s takim nastopom na sejmu in omenjeni mednarodni konferenci še utrdila in razširila svoje dobro ime, na nas samih pa je, da tega v naših nadaljnjih akcijah pri prenosu tehnologije ne bomo zapravili.

Tako I. mednarodni sejem tehnoloških inovacij in transferne tehnologije, organiziran v okviru leta inovacij, kot tudi mednarodna konferenca „Transfer tehnologije in dežele v razvoju“ sta bila nadaljevanje naporov za prikaz naše poslovne politike na tem področju, saj smo podoben prikaz imeli že v letošnjem juliju v Zenevi, o čemer smo tudi poročali.

—C—

Po 15 letih marljivega službovanja v lakirnici Elektromehanike je bil invalidsko upokojen Janez Orehek (drugi z desne). Sodelavci so se od njega poslovili z dobri mi željami, on pa jim je zaželel še novih delovnih uspehov.

ISKRA ELEKTROMECHANIKA

Inovacije 1975

Po razpoložljivih podatkih je inovacijska dejavnost v podjetju Elektromehanike v tem letu bolj aktivna, kot je bila v istem obdobju lanskega leta. To nam dokazuje porast prijav v letošnjem prvem polletju za 46 odstotkov. Po številu prijav je tovarna ATC na prvem mestu. Predlogi se nanašajo na izpopolnitve v tehnologiji, kjer se osvaja proizvodnja elektronskih central. Samoiniciativno je bilo izdelanih več delovnih in kontrolnih pripomočkov, izboljšave pa so bile tudi izvedene na orodjih in napravah, ki so bile kupljene v tujini.

Od vseh prijav je bilo največ tehničnih izboljšav in koristnih predlogov, dve prijavi, ki sta bili vpisani pri naši komisiji za racionalizacije, sta bili posredovani službi za industrijsko lastnino z namenom, da se ju zaščiti s patentom.

Z navedenimi izboljšavami je bilo ustvarjeno 2.586.917,00 N din gospodarskega prihranka in je bilo zato izplačano 95.424,00 N din za odškodnine. To nam potrjuje dejstvo, koliko je pomembna inovacijska dejavnost za napredek gospodarstva. Trditve nekaterih posameznikov, da so racionalizacije za lase privlečene, ne držijo. Podatki o gospodarskem prihranku izhajajo iz pristojnih služb podjetja. V tem prihranku ni zajeta gospodarska korist tistih izboljšav, kjer ekonomski uspeh ni izračunljiv. Priznati je treba, da se nekatera tehnična izboljšava ali koristen predlog ni izkoristil eno leto ali več za kolikor je bila avtorju priznana odškodnina, vendar je takih primerov zelo malo. Če upoštevamo nizek odstotek odškodnine, ki je izplačana predlagatelju izboljšave, potem podjetje gotovo ni bilo oškodovano.

Od vseh prijavljenih predlogov velja omeniti dve izboljšavi, ki sta bili po gospodarskem učinku bolj pomembni in sta nastali v tovarni avtomatskih telefonskih central. Tov. Fireder Anton je iznašel svojevrstno kemikalijo, katera se uporablja za jedkanje odcepnih žic Reedovih kontaktnikov. S tem je odpadel uvoz tega jedkala in je prihranil podjetju 1.437.499,00 N din v enem letu. Na podlagi ustvarjenega prihranka je bila odobrena enkratna odškodnina 21.959,00 N din.

Druga izboljšava je bila izvedena po zaslugi tov. Škofica Valentina. Plošče tiskanega vezja, ki so obžgavale na določeno mero je prenesel na strojne škarje, kjer se obrezujejo. Kontrolna analiza je pokazala, da kvaliteta ustreza zahtevam in se je zato predpisana tehnološka dokumentacija spremenila. S spremembo delovnega postopka je nastalo 578.185,00 N din prihranka v enem letu, za kar je imenovani tovariš prejel enkratno odškodnino 8.825,00 N din.

Tudi ostale izboljšave doprinašajo pomemben delež k boljšemu gospodarjenju. Dejstvo je, da je ekonomski učinek tehničnih izboljšav in koristnih predlogov v množičnosti. Večje število manjših prihrankov, ki so nastali z racionalizacijami, predstavljajo ogromen prihranek, ki očitno vpliva na večji dohodek podjetja. Na osnovi tega je treba inventivno dejavnost podpirati v moralni in materialni obliki.

Šk

ZAHVALA

Ob nedavnem okrevanju se iskreno zahvaljujem za pomoč in razumevanje sindikalni podružnici Iskre—Elektromehanike Kranj

Marija Pleša
TOZD TEA

POT ISKRE K FRANCOZOM

(Nadaljevanje s 3. strani)

kopičijo, vendar ob vsem tem poskušamo naše poslovanje stabilizirati.

Nedavno sem bil spet v Jugoslaviji. Po tem posvetovanju smo sklenili povišati prodajo na 2,3 milijona dolarjev. Že zdaj smo povečali prodajo avtoelektrične opreme firmama Peugeot in francoskemu Chryslerju, ki nista vezani v Jugoslavijo s posebno državno pogodbo kot Renault. V dveh letih se je prodaja kar dobro stabilizirala in dejal bi, da smo se ujeli. Mislim, da bomo prihodnje leto še več prodali. Zelo smo zadovoljni tudi s prodajo sestavnih delov za telefonijo, zlasti mali števci za štetje zvez gredo dobro v promet.

Kako je s prodajo metaconte na francoskem tržišču?

„Ta zadeva je bolj zapletena, ker je francosko metaconte razvila družba ITT. Vsaka nacionalna grupa razumljivo razvija proizvodnjo drugače in Iskra jo je v povezavi z Belgijo, konkretno s tvrdko Bell Telephone v Antwerpnu. Zato mi s francoskimi firmami na tem področju nimamo stika. Mislim pa, da tu Francozom nima smisla karkoli vsiljevati in da bi se morala Iskra omejiti v Franciji na javno telefonijo. Iskra je bila prvi proizvajalec, ki mu je francoska pošta dovolila, da dela zanjo telefonske centrale in mu dala tudi avtorizacijo. To je seveda povsem politična zadeva. Kar pa zadeva same aparature, sodelujemo v tem pogledu s francosko tvrdko Elektronique Apolique, ki pa v bistvu samo sestavlja Iskrine telefonske dele. Ker sicer pošta ne kupuje v tujini nobene opreme, sem prepričan, da metaconte na francoskih tleh ne bo mogoče prodajati.“

Kakšna pa je kadrovska zasedba pri vas? Ali imate težave s kadri?

„Začel sem sam s tajnico. Sedaj nas je šest, vsi smo Francozi, vendar pri stikih z Iskra Commercom nimamo problemov. Glavno je prodati, to pa gotovo zna Francoz Francozu bolje kot kdorkoli drug. Naš problem pa so prostori, ki so premajhni, saj imamo le tri sobe in eno skladišče na jugu Pariza. Iščemo nove prostore in dodatno trgovinsko skladišče.“

Kako je s kvaliteto Iskrinih izdelkov?

„Kvaliteta je dokaj dobra, proizvodov vsaj nismo vračali, čeprav je bilo pred časom nekaj pritožb. Še najmanj težav smo imeli s števci, za katere res lahko rečem, da so dobri. Saj so celo francoski izdelovalci ob neki priložnosti priznali, da so boljši od domačih, francoskih.“

Sicer pa se, ker kvaliteto Iskrinih proizvodov že kar dobro poznam, se vedno odločam za artikle, s katerimi ni težav, in jih po kakovosti lahko primerjam s francoskimi. Res pa je, da je Iskrina kvaliteta v zadnjem letu padla. Najbrž niso mogli dobiti deviza za uvoz surovin in reprodukciskega materiala in so se zato morali večkrat odločati za manj ustrezne (domače?) materiale, ki pa vselej ne morejo zagotoviti kvalitete na ravni svetovnih standardov. Čim smo to opazili, smo skupaj z Iskra Commerce začeli akcijo, da bi kvaliteto dvignili na prejšnjo raven. Morda je rešitev tudi v natančnejši kontroli. Za Chrysler smo na primer uvozili tuljave, ki niso bile dobro privite in so kar naprej padale iz avtomobila. Popravili smo jih kar sami, vendar se kaj takega ne sme zgoditi dvakrat! Veliko je napak tudi pri uporih, pri katerih kvaliteta zelo niha; najpogostejše pa se pošiljke po vrednostih uporov in količini razlikujejo od naročenih. Tudi embalaža ni zadovoljiva. Nemalokrat je dvakrat rabljena. To že psihološko slabo vpliva.“

Kako servisiranje Iskrinih izdelkov pri vas?

„Za večino Iskrinih izdelkov servisa ni. Začenjamo pa z reklamo za merilne instrumente in pri tem že oglašujemo da bomo zanje organizirali tudi servis, ter da bomo tako lahko zagotovili vzdrževanje. Doslej se je namreč dogajalo, da sta minila tudi po dva meseca ali še več, preden je Iskra uspela vrniti popravljeni primer.“

Kako pa vaša dejavnost tukaj financirate?

„V začetku nas je kreditirala Iskra Milano, sedaj pa smo avtonomni. V tem pogledu poslej nimamo problemov, saj so sedaj naša naročila Iskra Commercu direktna in tudi plačila direktna. Tod problemov res ni!“, je sklenil Jean-Claude Jourdan, umerjen, a še kar optimističen, niti ne ekonomist, ampak inženir, zgoraj nad bulvarji Possonière.

Mara Ovsenik

Na osnovi določil statuta temeljnih organizacij združenega dela, delovne skupnosti skupnih služb in sklepov delavskih svetov

ISKRA
Industrija za telekomunikacije,
elektroniko in elektromehaniko
Kranj, o. sol. o.

razpisuje

prosta delovna mesta v skupnih službah delovne organizacije

1. POMOČNIK GLAVNEGA DIREKTORJA ZA PODROČJE TELEKOMUNIKACIJ
2. POMOČNIK GLAVNEGA DIREKTORJA NA PODROČJU MERILNO REGULACIJSKE IN STIKALNE TEHNIKE
3. DIREKTOR KOMERCIJALNEGA PODROČJA

— v temeljnih organizacijah združenega dela

4. DIREKTOR OBRATA MERILNIH NAPRAV, Kranj
5. DIREKTOR OBRATA ORODJARNA, Kranj
6. DIREKTOR OBRATA VZDRŽEVANJA, Kranj
7. DIREKTOR OBRATA SKUPNE PROIZVODNJE, Kranj
8. DIREKTOR OBRATA TELEFONSKIH ENOT, Blejska Dobrava
9. DIREKTOR MONTAŽNO-SERVISNE ORGANIZACIJE, Ljubljana
10. DIREKTOR TOVARNE MERILNIH INSTRUMENTOV, Otoče
11. DIREKTOR INSTITUTA ZA PRENOSNO TEHNIKO, Ljubljana
12. DIREKTOR ELEKTROOPTIKE, Ljubljana

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje pogoje:

- pod tč. 1 do 3
 - da imajo visoko izobrazbo strojne, elektro, ekonomske, pravne ali organizacijske smeri,
 - da imajo 5 let delovnih izkušenj, od tega najmanj 3 leta na odgovornejših delovnih mestih v dejavnosti, za katero kandidirajo,
 - da obvladajo en svetovni jezik
- pod tč. 4 do 10
 - da imajo visoko ali višjo izobrazbo tehnične, ekonomske ali organizacijske smeri,
 - da imajo 5 let delovnih izkušenj, od tega najmanj 3 leta v gospodarski dejavnosti,
 - da obvladajo en svetovni jezik;
- pod tč. 11
 - da imajo visoko izobrazbo tehnične, ekonomske ali pravne smeri,
 - da imajo 5 let delovnih izkušenj, od tega najmanj 3 leta v razvojni dejavnosti,
 - da obvladajo en svetovni jezik.
- pod tč. 12
 - da imajo visoko izobrazbo tehnične smeri,
 - da imajo 5 let delovnih izkušenj, od tega najmanj 3 leta v razvojni dejavnosti,
 - da obvladajo en svetovni jezik.

Vsi kandidati morajo imeti moralno politične vrline in aktiven odnos do samoupravljanja, sposobnost vodenja poslovanja, organiziranja in usklajevanja delovnega procesa.

Izpolnjevanje teh pogojev mora biti v skladu z družbenim dogovorom o nalogah pri oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v SR Sloveniji.

Vse informacije o delu daje glavni direktor, odnosno direktor kadrovskega področja.

Pismene punudbe s priloženimi dokazili naj kandidati pošljejo do 31. 10. 1975 v zaprti ovojnici na naslov:

ISKRA, industrija za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko Kranj, Savska loka 4, z oznako „na razpis“ ter navedbo delovnega mesta.

Prijavljene kandidate bomo o izidu razpisa pisмено obvestili do 30. 11. 1975.

Stabilizacijska prizadevanja bodo pomagala do predvidene izpolnitve letnega načrta

TOZD Baterije Zmaj s poslovanjem v prvem letošnjem polletju niso bili zadovoljni. Proizvodni načrti za domači trg so izpolnili z 41 %, izvoznega pa celo samo z 11 %. Ta dva podatka kažeta, da razpoložljive proizvodne zmogljivosti niso bile izkoriščene, čemur pa je predvsem botrovalo to, da poraba baterij na trgu ni rasla po predvidevanjih.

Razumljivo je takšen poslovni rezultat v prvi polovici leta izzval temeljito pripravljen sanacijski program tovarne, saj bi bilo takšno nadaljevanje izpolnjevanja letošnjih načrtovanj še v drugem polletju za tovarno povsem neugodno.

V svojih prizadevanjih za boljše poslovne rezultate so poseben poudarek posvetili zlasti izvozu. Uspešno so izvedli akcijo za povečanje izvoza baterij v NDR, ki bo dosegel vrednost 350.000 dolarjev. Pri tem sicer niso uspeli doseči posebno ugodne prodajne cene, vendar pa bo prodaja na tem trgu kljub temu zagotovila vsaj minimalni zaslužek, kar pa je posebej pomembno – ugodno bo vplivala na izboljšanje razmerja med uvozom in izvozom v tovarni bateriji.

Stabilizacijska prizadevanja usmerjajo tudi v to, da bi čimveč potrebne materiala uvozili z vzhoda, ali pa ga nadomestili bodisi z nadomestnimi materiali, ali pa celo spremenili izdelke, da bi tako lahko uporabljali dosegljive domače materiale. Za prihodnje leto tako načrtujejo skoraj za polovico manjši uvoz, katerega naj bi nekako 3/4 pokrili z izvozom lastnih izdelkov in s tem bistveno izboljšali obstoječe razmerje med uvozom in izvozom.

Za svojo proizvodnjo v tovarni baterij namreč porabijo približno 25 % vrednosti materiala iz uvoza. Tu gre predvsem za gradivo, ki ga doma ni mogoče dobiti in ga celo v Evropi proizvajata le dve podjetji.

Tovarna doslej tolikšnega uvoza reprodukcijskega materiala ni pokrivala z izvozom svojih izdelkov, letos pa je bil položaj v tem pogledu še slabši. Z izvozom so letos pokrili komaj tretjino vrednosti uvoznega materiala.

Pri omenjenem izvozu za NDR naj omenimo, da je tovarni uspelo pri dveh svojih dobaviteljih – celjski cinkarni in ljubljanski kartonažni tovarni, doseči nižje nabavne cene, da bo tako izvoz kljub neugodni izvozni ceni vendarle prinesel nekaj dohodka.

Zaradi izvoznih nalog in izboljšane prodaje baterij na domačem trgu, so v drugem polletju v celoti zasedli vse razpoložljive strojne zmogljivosti tja do konca prihodnjega januarja. Dela imajo toliko, da delajo zdaj vse sobote in celo v nadurah, za določen čas pa so morali zaposliti celo tudi nekaj novih delavcev.

Računajoč s tem, da bo dela dovolj tudi še po januarju 1976 in pa, da ne bi bilo treba zaposlovati še nove delovne sile, se dogovarjajo z nekaterimi TOZD, kjer morda imajo trenutno preveč zaposlenih, da bi jim začasno „posodili“ nekaj svojih delavcev.

Prizadevanja bodo razumljivo še nadalje usmerjali v izvozne posle, zasledujoč pri tem tudi ugodnejše prodajne cene in polno zasedenost proizvodnih zmogljivosti.

V TOZD Baterije Zmaj trenutno nimajo zaloga, pa tudi vprašanje likvid-

nosti za to našo temeljno organizacijo združenega dela ni posebno kritično, kar je predvsem zasluga tega, da so tu v preteklosti precej ustvarjenih sredstev vlagali v obratna sredstva.

Končno pa ne smemo pozabiti še na dve drugi, pomembni nalogi, ki jih delovni kolektiv TOZD Baterije Zmaj vneto izpolnjuje, da bi si utrl uspešnejšo pot v svojo prihodnost.

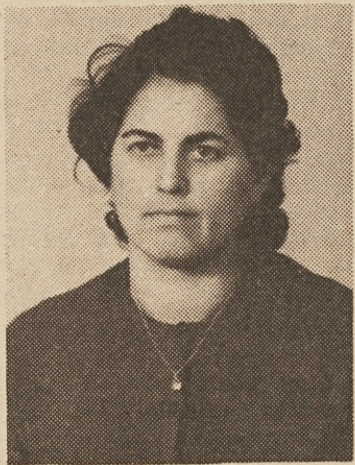
Kot prvo naj omenimo prizadevanja za mehanizacijo proizvodnje in s tem seveda zmanjšanje potreb po novih delavcih. Nekateri doslej ročne operacije namreč zelo intenzivno mehanizirajo in to po lastnih konstrukcijah. Pravkar se ubadajo z dokaj kompliciranim strojem, ki bo, ko bo dokončan, lahko nadomestil okrog 20 delavcev. Tu imajo precej besed domači inovatorji, katerih dejavnosti v tovarni že vsa leta posvečajo posebno pozornost. Enega izmed pomembnih domačih izumov so v proizvodnjo vpeljali letos in serijsko že proizvajajo Leclanchejevo baterijo, ki je na trgu dosegla izreden uspeh. Gre za super baterijo, ki je 100 % zaščitena proti iztoku. Na trgu so nove baterije tako iskane, da jih z razpoložljivimi delovnimi napravami sproti še ne morejo izdelati dovolj.

Še druga, pomembna naloga pa je osvajanje novih baterijskih sistemov. Računajo, da jim bo uspelo do konca letošnjega poslovnega leta dati na trg nov sistem baterij in sicer alkalnih baterij, namenjenih za bolj zahtevne porabnike, kar bo nedvomno koristna in pomembna delovna zmaga tega delovnega kolektiva.

Poudarek na mehanizaciji proizvodnje in uvajanje novih baterijskih sistemov, ki jih bo tržišče prav gotovo z zadovoljstvom sprejelo, pa bo hkrati omogočilo TOZD Baterije Zmaj tudi večjo prilagodljivost potrebam tržišča.

—J.C.—

Francka Benedičič gre v pokoj

V Iskri v Železnikih je te dni odšla v pokoj Francka Benedičič, dolgoletna sodelavka v Elektromotorjih. Ob slovesu od tovarne sem jo obiskal. Pove dala mi je:

„Teško mi je. Pa saj je vsako slovo težko. Prijateljic sem imela v službi celo vrsto. Z nadrejenimi smo se tudi dobro

razumeli. Pa saj veste, kjerkoli je človek dalj časa, pusti košček srca. Z Iskro sem preživela zares lepe čase, čeprav je bilo včasih treba pohiteti, včasih potrpeti z majhno plačo, kadar je bila tovarna v zagati. Pa tudi delo je bilo lepo, zanimivo in seveda natančno. V začetku sem delala pri dinamih, potem pa osem let navijala statorje in lužne črpalke. Zadnja štiri leta pa sem pripravljala kable za hladilniški motor za danski Danfoss. Lep občutek je, ko veš, da je naše delo tako kvalitetno, da ga brez skrbi pošljemo na svetovno tržišče.

Naj omenim še moj najlepši dan v Iskri. To je bil dan, ko smo proizvedli milijonti motor. Davno je že bilo to, toda vesela zavest, da smo industrijski velikan, ki proizvaja milijone izdelkov, je bila čudovita. Povabljeni gostje in ameriški kupec so kar sijali od zadovoljstva, mi delavci pa še bolj.

Ob koncu naj povem še to, da ima Iskra velik delež pri razvoju Železnikov, saj je ob Iskri rastle tudi mesto, postajalo sodobno, urejeno in lepo naselje. V Iskri smo zaslužili svoj kos kruha, streho in z njo živeli v veselih in težkih urah.

Frenk Kotar

„Odbor za medsebojna razmerja ISKRA – AVTOMATIKA TOZD ORODJA, LJUBLJANA Stegne 15, objavlja naslednja prosta delovna mesta:

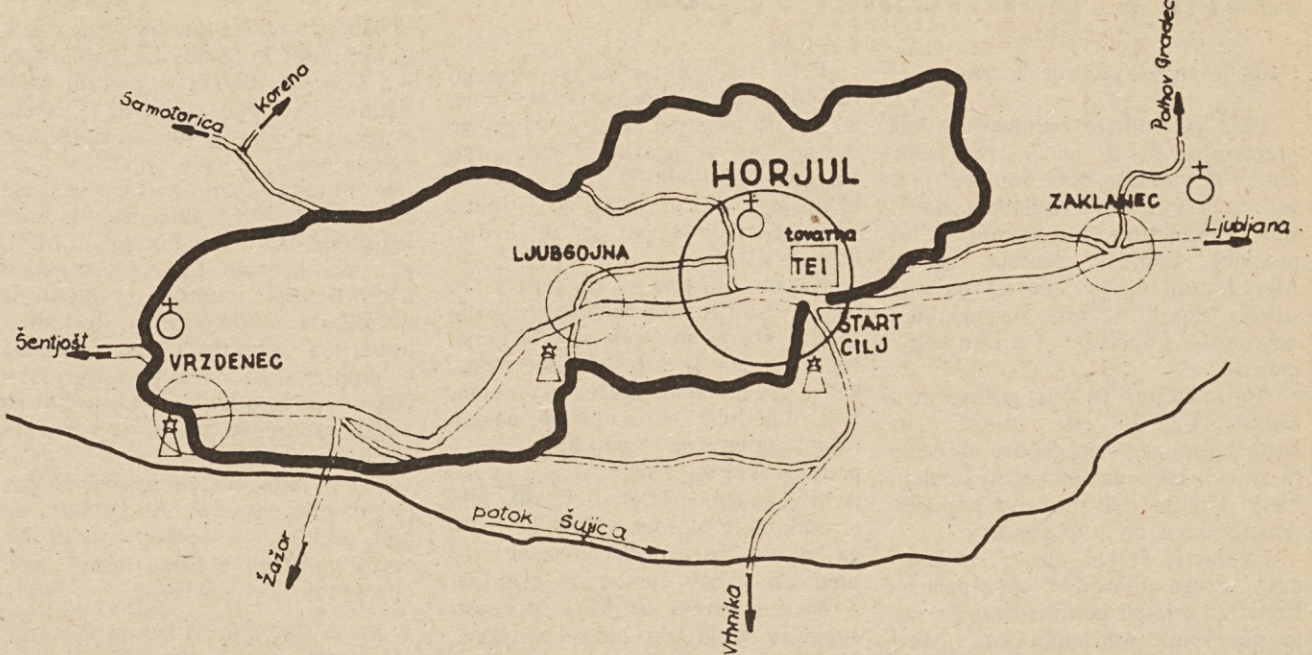
1. VODJA MATERIALNE PRIPRAVE
2. TAJNICA DIREKTORJA
3. NASTAVLJALEC ORODIJ
4. LANSER
5. ORODJAR I.

Pogoji pod:

1. Ekonomski ali strojni tehnik in 4 leta delovnih izkušenj
2. Srednja ekonomska ali administrativna šola in 3 leta delovnih izkušenj
3. PKŠ – orodjar in 2 leti delovnih izkušenj
4. PKŠ – orodjar in 2 leti delovnih izkušenj
5. PKŠ – orodjar in 2 leti delovnih izkušenj

Nastop dela je možen takoj ali po dogovoru. Interesenti za zaposlitev naj vložijo pismene ponudbe ali se osebno zglasijo v splošnem sektorju ISKRA – INDUSTRIJA ZA AVTOMATIKO TOZD Orodja, Ljubljana Stegne 15.

Objava velja do zasedbe delovnih mest.

KJE BO TEKLA PROGA 2. POHODA ISKRAŠEV

Horjul je po zapisku zgodovinarja dobil ime po poveljniku rimske postojanke Forjuliusu. Ime se je v nekoliko spremenjeni obliki ohranilo do danes.

Horjul je danes vas s približno 800 prebivalci in leži na zahodnem delu ljubljanske kotline. Vseh prebivalcev v KS, katere sedež je v Horjulu pa je 4-krat več. Pred II. svetovno vojno je bilo prebivalstvo v horjulski dolini pretežno kmečko. Po osvoboditvi posebno pa po ustanovitvi ISKRE in obrata Rašice pa se kraji preobrazujejo v delavsko in delavsko-kmečko prebivalstvo.

Med NOB je bil Horjul močno utrjena fašistično belogardistična in pozneje nacistično domobranska postojanka. Po okoliških hribskih je potekala dobro varovana bodeča žica z dobro utrjenimi bunkerji in to 2 na Luparjevem griču na Gorički in Stajah. Izhod in dohod je bil samo na 4 zastraženih blokih in to na cesti proti Ljubljani, Vrhniku, Vrzdencu, Samotorici in Koreni.

Začetek poti prijateljstva bo izpred tovarne ISKRE v hribček Brezovec proti Pečovju od koder bomo

videli na griču prijazno cerkvico Sv. Urha z zgodovinskim obzidjem in strelnimi linami iz turških časov, dalje pod vasio Korena s cerkvico sv. Mohorja in Fortunata. V tej cerkvi je bila vsa leta med okupacijo dobro utrjena belogardistično-domobranska postojanka od koder so nadzirali celo horjulsko dolino tja do Vrhnik, del polhograjske doline in vse do nemške meje. Pot nadaljujemo v smeri Samotorice do Polzeve domačije in kovačije, iz katere so izšli že štirje rodovi dobrih kovačev, dalje mimo vrzdenške cerkve v kateri so znamenite freske iz 14 do 15 stoletja. V vasi Vrzdenc bomo videli rojstno hišo Cankarjeve matere ter Rozmanov mlin v katerem so črnorokci ubili 3 zavedne meščane. Pot nadaljujemo skozi zaselek Zagorica čez „Skale“, gremo mimo spomenika talcev na Ljubogoini in čez Goričko na Staje mimo drugega spomenika talcev ter nato še zadnjega pomnika naše revolucije to je spomenika v središču Horjula, na katerem so vklesana imena vseh žrtev, nacističnega terorja na območju Horjula in okolice.

Tu pa smo končno na cilju in nas loči do cilja le še nekaj korakov.

Darko Zdešar

VI. ODPRTO HITROPOTEZNO REPUBLIŠKO PRVENSTVO ČLANIC IN ČLANOV SINDIKATA SRS BO 18. IN 19. OKTOBRA V ROGAŠKI SLATINI, Z ZAČETKOM OB 15. URI. ČLANICE BODO TEKMOVALE V POSEBNI SKUPINI.

ANEKDOTE – MISLI

iz Grške Antike

Ko je špartanec videl tujca, ki je nabiral darila za bogove, je rekel: „Ne maram bogov, ki so revnejši od mene.“

Srbski humorist Branislav Nušić je bil že v mladosti duhovit in odrezav. Ko je učitelj v šoli razlagal ljudske izreke in pregovore, je po razlagi vprašal malega Nušića:

„Ali mi lahko poveš kak pregovor?“

„Seveda. Na primer: Norec lahko vpraša več, kot mu more odgovoriti deset pametnih.“

Učitelj se je rahlo ujezil, ker je mislil, da to leti nanj, in je hotel vedeti še kak pregovor.

„Pametnemu zadostuje beseda,“ je odvrnil Nušić.

Tedaj je učitelj odšel po upravitelja. Ko sta se vrnila, je hotel učitelj slišati še en pregovor.

„Nesreča ne pride nikoli sama,“ je Nušić izpopolnil svojo zbirko.

K odvetniku in humoristu Franu Milčinskemu sta prišla v pisarno dva človeka. Eden od njiju bi mu rad zapal kočljivo pravno zadevo in mu je začel na dolgo in široko lagati. Drugi je bil bolj stvaren in izkušen ter je znanca ustavil:

„Nehaj vendar! Advokatu povej tako, kakor je res, lagal bo že on!“

Ko je Ivan Cankar odhajal iz gostilne, je kar iz veže pljunil na hodnik. Na nesrečo je prav tedaj šla mimo „fina“ gospodična, ki jo je omenjeni dogodek tako razburil, da je pisatelju zabrusila:

„Izmeček izmečka!“

„... Izmečku izmeček!“ je Cankar mirno sklanjal dalje.

MONTESQUIEU: Kako klaverno je človeško življenje! Komaj je duh dozorel, že peša telo.

Če se hočeš v svetu docela uveljaviti, se moraš, kakor sem vedno videl, kazati neumnega in biti pameten.

Če bi hoteli biti samo srečni, bi to kaj kmalu dosegli. Toda srečni hočemo biti bolj kot drugi, to pa je

vedno težko, ker mislimo, da so drugi srečnejši, kakor so v resnici.

Življenje je minevanje časa in nikdar ne moremo ničesar priklicati nazaj ali resnično posedovati drugače, kot v podobi večnosti, ki je tudi podoba umetnosti.

Santayana

Poklicni Don Juan razkraja svojega duha enako usodno, kot ga poklicni asket, ki je njegova zrcalna slika.

Aldous Huxley

Naloga zgodovine je, da sedaj, ko je izginil onostranski svet resnice, vzpostavimo resnico tega sveta.

Karl Marx

Edino to še vem

bratje, da pri soncu in svobodi zaklinjam se v našem dobrem imenu – prijateljstvo iskreno živim živimo,

odslej v vselej!

Vsa kri iz srca v srce ga pretaka in s petjem v žilah se močnimo za vso tisto pot, ki nas čaka – cvet iz popja razcvet naj doživi, ljudje si bodimo!

Edino to še vem !!!

Monos

ISKRA – glasilo delovnega kolektiva ZP Iskra, industrije za elektroniko, telekomunikacije, elektromehaniko, avtomatiko in elemente, Kranj – Urejuje uredniški odbor – Glavni urednik: Bogo Mohor, odgovorni urednik: Igor Slavec – Izhaja tedensko – Rokopisov ne vračamo – Naslov: Ljubljana, Prešernova 27, telefon 24-905, int. 48 – Tisk: Časopisno - tiskarsko podjetje PRAVICA – DNEVNIK, Ljubljana

Po mnenju sekretariata za informacije SRS je glasilo oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

Iskra v Centralnih Alpah

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Pot „od tod do večnosti“ je bila premagana, čakalo pa je, vsaj neka tere, šele najhujše. Na „bojnem“ posvetu v prijetni koči Hollandia, na višini 3238 metrov, smo sklenili, da bo polovica odprave skušala zavzeti Aletschhorn, druga polovica pa si je izbrala vzpon na lažjo in nekoliko nižjo goro Ebnefluh – visoko 3962 metrov.

Ta odločitev je bila gotovo najboljša. Če bi vsi „rinili“ na Aletschhorn ga skoraj gotovo nihče ne bi zavzel, tako pa smo manj izurjeni člani odprave dali možnost prekaljenim mačkom, da se izkažejo.

Čeprav je Petrač odločil, da se bo naša „druga polovička“ povzpela na Ebnefluh šele ob petih zjutraj, pa nas je pomočnik oskrbnika koč vrgel pokonci že, mislim, da je bilo okoli pol štirih zjutraj. Je že vedel zakaj. Nazaj grede v koč v popoldanskih urah se nam je namreč globoko vdiral, med vzponom na goro pa smo imeli trd sneg, pa tudi sonce še ni žgalo tako neusmiljeno.

Iz Ižančeve naveze smo se „pregrupirali“ v makaronarsko navezo, ki jo je vodil Slavic. Ime „makaronarska“ je dobila zato, ker sta bila v njej dva tržaška Slovenca, z mojo malenkostjo pa se je ta makaron še podaljšal.

Prav tiste dni sem slišal prijetno šalo, kako Italijani delajo makarone. Menda takole: najprej postavijo pokonci luknje, le-te pa nato „ofrajha-jo“. Tehnika na višku!

Beli vršaci s tu in tam kakšno temno progo granita so rasli iz teme, na temno modrem nebu pa so začele zvezde počasi ugašati. Pobočje po katerem smo hodili in gore, ki so nas oklepale, so se pobelile, dolina Aletschglletscherja pa je še vedno ostajala v temi.

Kakšno uro pod vrhom smo si morali navezati dereze zaradi zeledele snežne skorje in precejšnje strmine. Nataknilo smo si tudi ledeniška očala, ker je začelo sonce žgati z vso močjo. Vrh Ebnefluha so osvojile vse naveze naše „polovične“ odprave. Že v podpisu skupinski sliki, ki smo jo objavili v eni izmed prejšnjih števil, sem zapisal, da je to eden najlepših vrhov, na katere sem se doslej povzpel in to predvsem zaradi čudovitega razgleda.

Na eni strani se dviga stožčasti Jungfrau, ki je tako blizu Ebnefluha, da bi se ga, povedano v prispodobi, lahko skoraj z roko dotaknil, malo bolj desno se začena veliki ledenik Aletsch, prav na drugi strani spoznamo med oddaljenimi številnimi vrhovi Mont Blanc in značilni Matterhorn, vsi pa smo se neprestano ozirali v Aletschhorn, da bi opazili naše prijatelje. Pozneje smo zvedeli, da jih je pred našim pogledom zakrivalo veliko skalno pobočje tako, da smo jih zagledali šele, ko so se povzpeli na sleme Aletschoborna, odkoder so imeli do vrha še nekako polovico poti.

Naša „polovička“ je hotela tisti dan zavzeti še en vrh (3811 m), kar pa nam ni uspelo, ker je sonce že razmehčalo sneg, pa tudi zaradi

opasti, mimo katerih bi se morali prebijati proti vrhu.

Medtem so se iz doline začele dvigovati megle in oblaki. Ko smo prispe-li v koč, so oblaki že prekrili Aletschhorn. Nedo dolgo zatem pa je začelo deževati in pozneje snežiti, vmes pa je padala sodra. Zaradi prijateljev v že tako in tako nevarni gori nas je zajela panika. Nevihita z grmenjem in str-lami se je medtem še bolj razplamtela, na kovinski strehi koč pa so zaradi naelektrnega ozračja poplesovale iskricice. Da bi bila napetost in strah še hujša, sta „poskrbela“ dva reševalna helikopterja, ki sta se v neurju prebi-jala mimo naše koč. Vsi smo bili na nogah, vse oči so bile uprte v gore, in ledenik pod njimi.

Ali so naši prijatelji še živi? Se jim je pripetila nesreča? Ali so koga od njih odpeljali s helikopterjem? Na tisoče vprašanj a nanje nismo imeli odgovorov!

Kljub vsemu je na koncu le prevla-dala trezna presoja: fantje in dekleta, ki so se odpravili na goro, so dobri planinci in alpinisti, povrhu vsega pa jih vodijo najboljši slovenski vodniki in gorski reševalci. Ne, ne bo se jim nič pripetilo, ne sme se jim ...

Naše oči so meter za metrom me-rile ledenik. Vreme se je slednjič nekoliko izboljšalo tako, da je bila vidljivost večja in proti večeru smo skoraj na začetku ledenika Veliki Aletschfirn kakšni dve uri hoje od koč, opazili dve premikajoči se pi-kici. So to naši fantje? Iz dveh pikic so čez nekaj časa postale že štiri, pet, deset, osemindvajset. Naši so! Vsi so!

(Konec prihodnjič)

Remontarji iz Elektromotorjev na Marmoladi

Star športnik, planinec in smučar Marjan Tolar iz Remonta v Elektro-motorjih je dal pobudo za podhod remontarjev v Dolomite. Kolegi so bili takoj „za“. Toda joj, ko se je to zve-delo po tovarni je bilo mnogo zbadan-ja, na račun plezanja na „marmela-do“, treba je bilo vrsto topografsko-geografskih razlag, da je to najvišji vrh Dolomitov, da je v Italiji, da je iz kamna in ne iz češpelj. Prosvetljeni sodelavci so zadevo vzeli na znanje in – lepega petkovega dne so odšli z

dvema avtomobiloma.

Funkcije odprave so bile točno precizirane. Marjan Tolar je bil vodja, Tone Bogataj kuhar, Tone Nande Šmid fotograf, Bernik Franc in Rant Tonko pa sta bila člana odprave in Šerpe v eni osebi.

Že v petek pozno popoldne so prišli v Kortino d'Ampezzo, na hitro so pogledali mesto in nato odpeljali na izhodišče svoje poti. Ob Lago Fedai-so so postavili šotor, Tone je zastavil ve-čerjo – in nato brž spat. Imeli so trdo spanje. Šotor so pomotoma in v na-glici postavili na grušč, ki je neusmilje-no žulil skozi spalne vreče. Pa kaj je

Remontarji na pohodu po večnem snegu in ledu po Marmolatinem ledeniku.

Kratek postanek – zadaj v sredini vrh Marmolate (3342 m).

ženci šli po zelo strmi stezi k bunkerju pod Arihovo pečjo. Prav ta zaključni del je dal prireditvi posebno obeležje. Tu so namreč preživeli borci in akti-visti NOB v prijetnem pogovoru z udeleženci, obujali spomine in pripo-vedovali o težkih trenutkih, ki so jih tu doživeli leta 1944 in 1945. Glavni govornik in osrednja osebnost je bil tu sedanji sekretar ZP ISKRA Bogdan Mohor-Ston in njegov soborec Jože Košir. Neme priče temu so bile padle žrtve in domačini, ki so k pripove-dovanju tu pa tam dodali ime domačina ali dopolnili dogodek z detajlom. Svečanost je bila zaključena ob 15. uri.

L. P.

ISKRA – INDUSTRIJA
ELEMENTOV ZA ELEKTRO-
NIKO, n. sub. o. Ljubljana
Stegne 17
TOZD ELEKTROLITI MO-
KRONOG – RAZVOJ v Ljub-
ljani, Gubčeva 23

T A K O J sprejme:

KURJAČA za določen čas (od
15. 10 1975 – 15. 4. 1976)

Prednost imajo kandidati iz
Spodnje Šiške

in o b j a v l j a prosto delovno
mesto:

TOZD KERAMIČNI KON-
DENZATORJI ŽUŽEMBERK
DELOVNA ENOTA VF
KERAMIKA – Ljubljana Steg-
ne 19

OBRATNEGA ELEKTRI-
KARJA
za delo na električnem vzdrže-
vanju

Pogoj: končana ustrežna pok-
licna šola, praksa zaželeni ni pa
pogoj, ter odslužen vojaški rok
OD ca. 3.000 – 3.500 N din.

Pismene vloge sprejema
kadrovska služba Ljubljana,
Stegne 17 v 15 dneh po objavi
razpisa.

planincu taka malenkost. Zjutraj s
prvim svitom so odšli na pot. Do
polovice vzpona je čisto navadna
steza, šele za rastlinsko mejo so prišli
v skale in na ledenik. Pot je bila lepa
in že kar zlozna. Po večnem ledu in
snegu so si pomagali z derezami in že
po treh in pol urah hoje prišli na vrh.
Pogled v doline je bil veličasten. Vse
se je kopalo v mogočnih plasteh
megle, vrhovi pa so kot varuhi oceana
mogočno stali nad valovi megle.
Sonce je toplo gredo. Vsi so molče
občudovali veličastno sliko pod seboj.
Fotoaparati so bili v polni akciji.

Nato je vsa odprava stopila v ak-
cijo. Brez srajc so se predali soncu.
Spotoma so ugotovili, da prazna vreča
ne stoji pokonci. Lotili so se nove ak-
cije – polnjenje vreč. Tone aktivno,
ostali pasivno. Popoldne so sestopili.

Pod vrhom so občudovali koč
brez oskrbnika. Bife z bogato zbirko
pijač je vabil na proslavo uspeha. Kur-
java je pripravljena, ležišča postlana,
razglednice na razpolago in povsod
lepo nalepljene cene in poleg simpati-
čen hranilnik. Samopostrežno kasi-
ranje.

Ob povratku so izbrali drugo pot
preko prelaza Passo Giau. Pod prela-
zom so postavili šotor in prenočili. V
nedeljo so se komodno predali ogledo-
vanju. Ustavili so se tudi ob Lago di
Misurini od koder je čudovit – sve-
tovno znan pogled na tri mogočne
zašiljene vrhove – tri Cine z znano
najatraktivnejšo plezalno smerjo v
Dolomitih v severni steni Cin.

Po poti so občudovali tudi kraje, ki
so kakor izrezani iz pravljičice. Tako
Kortina. Mesto, ki je pravzaprav veli-
kanska alpska vas. Vse ohranjeno
kakor pred stoletji. Slapovi nageljnov
lijejo preko lesenih očnelih „gan-
kov“. Nikjer betonskih kvadratov in
asfaltnih džungl. Čisti alpski stil ob-
krožen z gorami. Človek samo stoji in
gleda.

Čas pa je začel priganjati. Remon-
tarji sopognali avtomobila in že so bili
na Slovenskem – v Ziljski dolini. Lepa
je dolina Zile. Pesmi pojo o njej – žal
so opravičeno otožne – toda sloven-
ske so.

KF

Spominska plošča v Koči SPD Celovec

V nedeljo, 28. septembra 1975, je bila na Bleščeči planini v „Koči nad Arihovo pečjo“ odkrita spominska plošča padlim partizanom zahodnega dela Koroške in žrtvam NOB v St. Jakobu, Rožu in Zilji. Spominska svečanost je bila povezana z lepim jubilejem: „75. obletnico organiziranega slovenskega planinstva na Koroškem“. Na svečanosti, ki sta jo pripravila zveza Koroških partizanov in slovensko planinsko društvo v Celovcu, je bilo zbranih veliko borcev in aktivistov NOB, planincev ter mladih iz Koroške in Slovenije.

V spodnjem Kopajna je bilo devet avtobusov in številni osebni avtomobili, ki so pripeljali udeležence. Prireditve so se udeležili tudi planinci iz ISKRE – Elektromehanike, skupaj s planinci matičnega društva. Svečanost je otvoril starosta koroških planincev Joži Miklavčič, ob 11. uri. Nato pa sta orisala pomembnost slovesnosti predsednik SPD Celovec Ljubo Urbajs in borec Karel Prušnik-Gasper. Sledili so pozdravni govori številnih družbenopolitičnih in planinskih predstavnikov. Po svečanem trenutku otvoritve spominske plošče, ki bo „spomin na partizanski protifašistični boj in hkrati opomin, da se kaj takega ne sme več ponoviti“, kot je dejal tov. Urbajs, je bil izveden kulturni program.

Za zaključek slovesnosti so udele-

Počitek nad ledenikom Fischeergletscher, ki je še veliko bolj razbrazdan kot drugi, s katrim smo se „soočili“.

Naša karavana se tiho vzpenja v meglo, ki skriva vrhove pred nami.

Koč smo zapustili še pred zoro in se napotili po manjšem zasneženem ledeniku proti gori, katero so prvi sončni žarki začeli počasi izvaljati iz teme. Zora je iz ledenih biserov ustvarila čudovito preprogo, po kateri smo se počasi vzpenjali, na vseh straneh pa so se prebujali in videli čudoviti velikani. Nadvse rad bi opisal lepoto prubujajočega se jutra visoko v z ledenim oklepom obdanih gorah, toda tega skorajda ne moreš opisati; to lepoto je treba doživeti!

IZPOSODJENO IZ PAVLIHE

Izlet do bivaka »Iskra« pod Kočno

Planinska sekcija Elektromehanika Kranj organizira v nedeljo, 12. oktobra 1975, izlet do bivaka „ISKRA“ pod Kočno. Odhod izpred kina Center ho ob 6. uri zjutraj. Cena prevoza je 10 din in kavcija 10 din. Prijave sprejema tov. Štefka Mrak, GPP-ERO, tel. 2953 do srede 8. oktobra. Vabljeni!

